

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)

Grosz Ibolya a budai főrabbi leánya és Friedmann Dániel Abauzsántó jegyesek. (M. k. é. h.)

Drexler Rózsika Szendrő, Pfeffer Lipót Pusztaradvány jegyesek.

Friedmann Ilonka és Blau Géza okt. 31-én 1 órakor tartják esküvőjüket a Kazinczy-templomban.

Grosz Ilonka okt. 31-én 1/2 órakor tartja esküvőjét Freiburger Dezsővel a Kazinczy-templomban.

Breuer Mancika Cellömölk, Ungár Simon Nezsider (Brgl.) jegyesek.

Hoffmann Rellykét a berettyóújfalusi rabbi leányát eljegyezte Herskovits Péter Pöspökladány.

Grosz Janka Gyüre, Grünwald Jenő Nagycsed jegyesek. (A nagycsed T. B. gratulál.)

Deutsch Zizsl a megdicsőült makói dajon leánya nov. 6-án pénteken d. u. 2-kor tartja esküvőjét Makón Lebovits J. nagykaposi dajonnal. (Az esküvőre a család összes barátai, jóakarói ezuton szeretettel meghívotnak.)

שמעת ברוח נבוכה אשר לנצחיה להא' נברא רבא המשובה והמפורסם ככל הידועים ושבהים היה הכי החתן המפורסם. ריחו כמלימון וכערונית הנושם, חיב ויש אימ וכי כמיהה שמואל שווארץ שלימיא ממשקלא, ראש ישיבתנו הרמה לעת כווא בקשר החיתון עם כת הרנהגיה אבדקריא באניהאד צימי יהי שמחה וחרוה כמעונך חתכרך אלפי פעמים ככה סמא אלקי יוצרך וקונך עימי, כאות חבריך ואוהבך: בני ישיבה הרמה אפאיעמי.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegbízhatóbb vétel és eladási forrás G. ESTETTNER IMRE, Ujpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2-945-60. Ékszertőzsdatag.

„VICA“ gyermekkosci, gyermekágy, összecsukos sodronyágy, sezlon, matracpárnák

legolcsóbban: Kertész u. 50. Ausch, Tel.: 146-249

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálások, alakítások
Olcsó árak
ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII. CSANYI UCCA 12
(Királyucca sarok)
Telefon: 1-310-79

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegeken is.

A tiszadobi aut. orth. izr. fiókhítközség pályázatot hirdet egy metszői állásra. Pályázótól megkívántatik, hogy 30 év körüli sajchet ubajdek mümche és jóré somájim legyen. három elismert orth. rabbtól kabólóval rendelkezzen. kellemes hangú előimádkozó, menaker és jó baal kajre legyen. Fizetés megegyezés szerint. Pályázatok alábbi címre küldendők: Stark Hermann hitk. elnök. Tiszadob.

A pincehelyi orth. izr. hitközség mint anyakönyvi kerület pályázatot hirdet egy kerületi anyakönyvvezető-rabbihelyettes (vallástanító) és ezzel kapcsolatosan egy kellemes hangú kántor-metszői állásra. Javaldalmazás: a rabbihelyettes (vallástanító) megkívántatik, hogy száz pengő, a kántor-metszői teendők ellátásáért havi nyolcvan pengő, természetbeni lakás és a szokásos mellékjöveldemek. Pályázóktól megkívántatik, hogy rabbihelyettesi képesítése, négy közép- és polgáriiskolai osztályt jó sikerrel végzett, teljes koru, de 40 évnél nem idősebb, feddhetlen előéletű magyar állampolgár legyen, azonkívül a vágás gyakorlására három orth. rabbtól kabóval rendelkezzen. Utiköltség csak a meghívottnak lesz megtérítve. Pályázatok bizonyítványmásolatokkal e hirdetés megjelenésétől 15 nap alatt az elnökségnek nyújtandók be.

Schwarcz Villy, Graf Márton, hitk. jegyző, hitk. elnök.

Apró hirdetések

4000 P-vel rendelkező 28 éves fess intelligens leányrokonom részére keresek streng-orth. fiatallembert existenciával. „Mazl” jelige.

FINOMLELKŰ, házas, csinos orth. leány, boldog családi életre vágyik. Kéri azon becsületes, 40 éven felüli, vele párhuzamosan gondolkodó férfiakat, hogy „félárva” jeligére írjanak.

CSINOS, szép, fess, idősebb leányom részére keresek existenciával bíró 45 év körüli gyermektelen özvegyembert. Hozomány 2000 P. „Sidüch hógün” KERESÜNK azonnali belépésre szigoruan vallásos, vizsgázott pincemestert. Deutsch Jakab és Társai, Soltvadkert.

SAJCHET állást keres idősebb bócher, aki kitanult s'chiteszt, 3 kabólója van. „Benösüléssel, vagy anélkül” jelige.

IRODAI vagy bármilyen állást szerény fizetésért azonnalra elvállalok. Weisz Jenő, Szombathely, Erzsébet k.-né u. 8.

BIZTOS existenciájú 57 éves, jó kondícióban levő, özvegy, gyermektelen vidéki terménykereskedő rokonomnak, ki 35.000 P-vel rendelkezik, hozzáillő élet-társat keresek. Legalább 10.000 P hozomány kell. Ajánlatot „Legjobb referencia” jeligére kiadó továbbítt. (Diszkrétció biztosítva.)

KÖNYV-papírszakmában jártas nőtlen szombattartó fiatallembert kis tőkével betársulhat. „Biztos megélhetés” jelige.

Jelígés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

TEHETSÉGES ZSIDÓ ÍRÓ súlyos nélkülölések között él. Nincs télikabátja, kopott a ruházata. Melegsívű hittestvérektől kér egy viselt téli kabátot és egy viselt öltönyt. A szerkesztőség örömmel továbbítja a szíves ajándékokat.

Stern fűzőszalon

modern és olcsó. Sip-utca 6. II. em. 1. Lift. Telefon: 135-460.

GABELLAJEGYEK kiváló, pontos, megbízható, fűzet- és sorszámozással, 14-féle színű papíron, százlapos tömbökbe fűzve; HÉBER ESKÜVŐI MEGHIVÓK, úgyszintén bármiféle magyar, német vagy héber nyomtatványok izléses kivitelben, a legolcsóbb árban készülnek; SCHWARCZ LIPÓT KÖNYVNYOMDÁJÁBAN, KUNSZENTMIKLÓSON. Mintákkal és árajánlattal készséggel szolgálok.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14. Telefon: 1-111-95.

אללנעמיניע יידישע צייטונג

כה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót זיל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekkzámla: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Tiszteletet a Tóra mestereinek!

Reich Koppel z. c. l., a megdicsőült budapesti orthodox főrabbi, egy alkalommal, az ő lebilincselő és bölcs módján fejtegette:

— A hold köszöntésénél dicsőítjük I'tent „aki teremtette az ég seregeit, szigoru törvényt és időt szabott nekik rendeltetési változhatatlan teljesítésére, és azok örülnek és örvendeznek Teremtőjük akaratának teljesítésében”.

— Itt látszólagos ellentét jut kifejezésre, mert ha a természet törvényei folytan kényszerülve vannak teljesíteni kötelességüket, miért örülnek ennek? De — fejtegette a főrabbi — ebben mutatkozik az igazi erkölcsi ténykedés, mert azt végzik szeretettel, amire kötelezve vannak...

Ezt a bölcs fejtegetést elevenítjük fel, amikor szó van a rabbiság megbecsüléséről és e megbecsülésben rejlő vallási érték megővéséről, azzal kapcsolatban, hogy ezen a téren súlyos inzulthus történt a ruszinszkói Nagyberczna hitközségében. Ott az a hihetetlen eset történt, hogy a hitközségi vezetőség egy jelentéktelen ügyből kifolyólag egyszerűen megfosztotta állásától a főrabbit. Jóllehet, később visszavonták a határozatot, a botrányos jelenetek azonban csak nem szűntek meg. És a dolog lényegét tekintve: lehetetlen állapot, hogy egy hitközségi vezetőség, ily lépésre egyáltalában elragadtassa magát. Az ungvári orth. iroda végrehajtóbizottsága és a rabbi-bizottság a mult héten a legnagyobb felháborodással tárgyalták az ügyet és határozatba ment a hitközség vezetősége ellen az országos alapszabályok szerint eljárni. Valószínűleg kormánybiztost fog kelleni kinevezni a hitközség élére, az orthodox autonómia és a vallásos élet nagy kárára.

Súlyos eset ez, nekünk zsidóknak, akiknek háta mögött nem áll világi hatalom az egyházi intézetek tekintélyének megővására. Mi csak erkölcsi alapon állhatunk. És éppen ezért sohasem szabad elfelejteni, hogy Tóra iránti szeretet nélkül és a Tóra művelőinek tisztelete nélkül nem lehet zsidóság. „Balgák azok az

emberek, akik a Tóra-tekeres előtt felállnak, de a tórai tudományt művelőknek a rabbiknak nem adják meg a kellő tiszteletet” — hangoztatja egy talmudi mondás (Makajsz 22.) A rabbit az egész hitközségben úgy kell tekinteni, mint a tórai eszme letéteményesét. Amikor a bereznai esethez hasonló botrányról van szó, időszzerűséget nyer a régi mondás, hogy a Tóra ezekkel a szavakkal végződik: „L'éné chol jisroél” — Izrael összes fiainak szeméi előtt”, azaz, ha valami megbotránkozató esemény történik az egész felekezeti nyilvánosság előtt, akkor ez — a Tórának vége... A Tóra utolsó versében szó van ugyan „erős kézzel” (jod hachazókó) és „féle-

metességről” (majró hagódajl), de Majse Rabénüről is! A Tóra szolgálatában erős kézre, félelmetes következetességre van szükség, de ha ez nem a nagy mester szellemében történik, ha hiányzik Majse Rabénü, akkor csak az erőszak és a terror marad meg az erőből és a következetességből.

Meg kell győződve lennünk azonban, hogy semmiféle hatóság nem fog túrni anarchiát és azért jobb, ha Berezna nem várja be a külső kényszert s véget vet a botránynak. Izrael lelke elkötelezte magát a Szinájnál a Tóra szeretetére, ez minden hitközségre kötelező, történjék tehát eme kötelezettség betartása jószívvel, jóindulattal és békeséggel.

Ujból a „Ción bölcséinek jegyzőkönyve”...

Négy évvel ezelőtt a berni törvényszék előtt tárgyalták Cion bölcséi jegyzőkönyvének ügyét. A svájci hitközségek szövetsége feljelentette ennek az aljas antiszemita pamfletnek forgalombahozóit, szennyirodalom terjesztéséért. A törvényszék elítélte őket és megállapította, hogy ez a jegyzőkönyv otromba hamisítás. A fellebbviteli tárgyaláson a védők azt hangoztatták, hogy a hitközségek szövetsége nem jogos panasztételre. A fellebbviteli bíróság nem fogadta el ezt az érvelt, elismerte a pamfletben foglaltak hamiságát, de felmentette a terjesztőket azzal, hogy a szennyirodalomról hozott törvény első sorban az ifjusági irodalomra vonatkozik.

A főtörvényszék ítéletéről egyébként a köv. jelentésünk számol be:

Bern, nov. 2. A vád- és védőbeszéd elhangzása után az államügyész rámutat arra, hogy a Jegyzőkönyvek valódiságának elismerése egyet jelentene azzal, hogy a zsidó lakosságot a gyűlölet és megvetés prédájává teszik. A Jegyzőkönyveket csak szennyirodalomnak

lehet tekinteni. Egészen más kérdés azonban, hogy ez az írás a berni szennyirodalmi törvény rendelkezései alá esik. Véleménye szerint ez a törvény első sorban az ifjuságnak a szennytől és mocsktól való megővására irányul. A Jegyzőkönyvek ezzel szemben bizonyos mértékben politikai irat jellegét viselik magukon. Ebben az értelemben a tárgyalásos tényállás hiányában a vádlottak felmentését ajánlja az ügyész. Fischer vádlottnak azonban kéri a megbüntetését azon cikkéért, amelyet „Svájci lányok óvakodjatok a meggyalázó zsidóktól!” cím alatt tett közzé.

Az ügyész végül újból hangsúlyozta, hogy a Jegyzőkönyvek izgató irodalmat alkotnak és ezért szükségesnek tartja az óvintézkedéseket az ilyen írásokkal szemben. Ez azonban túllépi a törvényszéknek megszabott hatáskörét.

Amint az ügyész beszédéből előrelátható volt, a büntetés alól felmentették a vádlottakat, de nem mentették fel a Jegyzőkönyveket, amelyeknek az elsőfoku ítéletben történt minősítése változatlan maradt.

A bunkózás apotheozisa

Egy olvasónk beküldte nekünk az egyik hétfői szélső jobboldali ujságot, amely nagy betűkkel hirdeti: „Budapest keresztény közönsége számára is sakter vágja le a marhákat a vágóhídon.” Ez a cikk szomorú jele az elfogultságnak, a gyűlöletnek és a teljesen érthetetlen kötekedésnek. Kéjes színekkel leírja egy tehénnek a levágását. Azt mondja ugyanis:

— **Dagadó izmú vágólegények ragadják meg a csaknem nyolemázás állapot, gyakorlott kézzel összekötik a szarvát... Összekötözik villámgyorsan az első lábait is, majd ismét leeresztik... Szarvánál fogva hátracsavarják a nyakát és a sakter egyetlen hatalmas metszéssel elvágja a kapálózó állat torkát. Bő sugárban freccsen ki az elvágott torokból a vér. A vágólegények hatalmas tálakat raknak a kétségbeesetten hörgő tehén torka alá, abban fogják fel a bő patakokban ömlő, habos, meleg marhavért. A sakter önelégülten nézi a sikerült metszést s belenyúl a még ziháló, kapálózó testbe, hogy megállapítsa, kóser-e a hús.**

A sakter „önelégültségét” úgy tünteti fel, mintha a vér benne elragadtatást váltana ki. Pedig mielőtt levágta volna az állatot, elmondotta az előírt benedikciót: „Légy áldott Örökkévaló Istenünk, aki megszentelt bennünket törvényeivel és elrendelte nekünk a lemetszést.” És ezt a benedikciót azzal a szent meggyőződéssel mondja, hogy a Mindenható bizonyára a leghumánusabb halálnemet írta elő, ha már egyszer megengedte az embernek a hús fogyasztását. És ha önelégülten nézett a metsző az állatra, akkor legfeljebb azért, mert teljesítette a vallástörvény előírását. Az azonban nem igaz, hogy amikor megvizsgálják az állatot, akkor még zihál.

A tudósító rendkívül érzékeny lélek. Lelki finomságára a legszebb bizonyíték a következő:

— **Végül vagy öt saktolás után sikerült látni egy lebunkózást is. — írja — A bunkózás, amikor az állatot előbb elkábítják, sokkal humánusabb módja a levágásnak, mint a saktolás, mikor mindjárt kábítás nélkül vágják el a marha torkát.**

Szóval: a metsző, a vallásos ember, aki minden nap megnézi az ő metszőkését, nincs-e rajta csorba, amely megakadályozza az állat gyors elvérzését, kegyetlen hóhér, ellenben a marcona vágólegények: csupa finomérzésű ember... Mímózaalkü férfi! A Talmud szerint még a bűnös embernél is meg kell tartani az előírást: „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat” és könnyű halálnemet kell választania számára. A

hírlapíró ezt a szeretetet átvizsi a marhákra is, ezért mindegyiknek kellemes lebunkózást kíván.

Egyébiránt nagyon jellemző, amit a továbbiakban mond:

— **A saktolás kegyetlenségéhez kétség sem fér. Több állam, s közöttük nemcsak a hitlerista Németország s az antiszemita Lengyelország, hanem az erősen demokrata Svájc is, mint kegyetlen és meg nem engedhető állatkínzást megtiltotta.**

Szóval, ideálja az az ország, amelyről régen megállapították, hogy reá vonatkozik a próféta szava: „Az emberek halálra kínozzák, de a borjuknak hódolnak.” Elfelejtette megírni, hogy a rituális metszés nemcsak az ő ideális orszá-

gaiban van megnehezítve, hanem a szovjet országaiban is.

És mindez abban a lapszámban olvasható, amely az őszinte lelkesedés melegségével közli, hogy Németország milyen nagyszerű vadászkiállítást fog rendezni. Természetesen a vadászat — az nem állatkínzás, az nemes szórakozás, ott nem egyszerre metszik el az állatnak a torkát, ott a halálra hajszolt remegő állat kap egynéhány golyót, amelyet esetleg napokig magával hordhat, amíg elpusztul. Szóval, a chalef megkínozza az állatot, a bunkó szolid kimúlást biztosít, a golyó egyenesen élvezet az állat számára. A cikkíró a bunkó eme dicsőítésével valóban bakot lőtt, kiállíthatja a berlini vadászkiállításon.

A talmudtörői oktatás kérdéséhez

I.
(Héber eredetiből.) Mélyen tisztelt Főszerkesztő Ur! Nagybecsű lapjának okt. 22-i számában cikk jelent meg „A talmudtörői oktatás kérdéséhez” cím alatt. A cikk kárhözhatja az eddigi rendszert: hogy alig tud a gyerek ivret, máris gemórerá tanítják. Valamint azt is kifogásolja, hogy chümisből állandóan a soron levő hetiszidrárt tanítják, ami azt eredményezi azután, hogy csak az elejét veszik át, mert az egészet Rasival egy héten áttanulni nem lehet, s így a szidrák második felét sohasem tanítják a chéderekben, stb.

Ezzel szemben rámutatok arra, hogy összes rabbiatoritásaink, gaonjaink, a régi talmudtörői rendszer mellett lettek naggyá Izráelben. — Az pedig, hogy a gyerek ne tanuljon mindjárt gemóret, ellenkezik a *Chaszam Szajfér* nézetével.

Orth. kóser házikoszt

házhöz szállítva Mandel, Garai-tér 17
Telefon 145-077. (A már rég elismert
hévízi Mandel vendéglős.)

SZÖRME SZÜKSÉGLETÉT SZERN ZÜCS SZALONJÁBAN SZEREZZE BE

Szombaton zárva.

**BUDAPEST
DOROTTYA UTCA 9.
TELEFON: 182-351.**

Rendelések, átalakítások, prémezések,
legfinomabb minőség és kivitelben.

amelyet 1811-ben, *Besalach* szombatján tartott drósójában kifejtett. (Lásd *Tajrasz Majse*. *Besalach* szidrához.)

Friedmann Adolf, főrabbi,
Kántortojáni.

II.

A *Zsidó Ujság* október 22-i számában erről a kérdéssel megjelent fejtegetés felelevenítette előttem a *Zsidó Ujság* hasábjain évekkel ezelőtt megjelent, eme problémát felszínen tartó cikksorozatát, melyben én is tárgyaltam a kérdést annakidején. Azt hangoztattam, hogy bizonyos rendszert, egyöntetűséget, tananyag-fokozatosságot kellene behozni a talmudtörői oktatásba. Egyes hozzáértők csatlakoztak is nézetemhez, de azután a dolog feledésbe merült, mert senki nem ragadta meg a felvetett gondolatok megvalósításának kezdeményezését. Most is azt vallok, mint akkor, hogy *csupán* hírlapi elmélkedésekkel nem segítünk a dolgon, hanem *eselekednünk* kell.

Eppen ezért felkérem a Talmudtörői intézetek vezetőit, valamint mindazokat, akik hivatásuk a jövő nemzedék helyes és rendszeres tanításának és akik tudatában vannak az ügy fontosságának: közöljék csatlakozásukat vagy javaslatukat *Bernfeld* Ernő urral, a debreceni Talmudtörői érdemes elnökével, esetleg alulirottal. Nagyon kérem, a fiatal nemzedék oktatásával gyakorlatilag foglalkozó főtisztelendő rabbikat: közöljék véleményeiket erről az akcióról. Mihelyt az ügy annyira megéri, hogy összejöveteletről lehet beszélni, igyekeznünk egy alkalmas központi fekvésű városban megtartani az értekezletet és a vallásoktatás nagy problémáját megnyugtatóan elintézni.

Schreiber Sámuel

a nyiregyházi Talmudtörői elnöke.

Orthodox problémák nyilvános megvitatása

A *Zsidó Ujság* két hét előtti számában közölt „Még egyszer a nyilvános orthodox rabbiiskoláról” szóló cikkben különösen megragadta a figyelmemet ez a pár sor: „A hozzánk érkezett levelek írói nem akarnak a nyilvánosság előtt szerepelni aláírásukkal, pedig az ügyek használna, ha kiírhatnók azoknak az érdemes és neves férfiaknak nevét, akik a tervet üdvözölték és üdvösnek mondták”. Kérdelem, miért ez a nagy rezerváltság és a nyilvánosságtól való irtózás a mi közéleti férfiaink részéről? Mitől félnek és mi gátolja őket véleményük leplezetlen nyilvánításában? Sajnos, ez a rákfenéje a mi orthodox közéletünknek, hogy még a hivatottak — az orsz. orth. képviselőség tagjai — közül is csak igen kevesen mernek hozzá szólni a problémához! Miért? Talán szerénységből? Amikor égető problémák megoldásáról van szó, bűn a passzivitás még akkor is, hogyha a szerénység inspirálja. Erre is áll bölcsünk mondása (*Bovo Kamo* 9):

נהלה כמה דרשני לה מעמיה עמיה ואולה
„Az izzó parázs, ha hagyjuk és nem élesztgetjük, lassan-lassan kihűl.”
Ha kielégítő megoldás elő akarjuk vinni az égető problémákat, akkor élesztgetnünk kell a tüzet és parázst, hozzá kell szólnunk, napirenden kell tartanunk azokat, mert ha hagyjuk és nem fordítunk rájuk figyelmet, akkor kihűl a parázsuk és örökké megoldatlanul maradnak.

Én különben négy okát ismerem ennek a passzivitásnak, amely sok probléma elposványosodását vonja maga után. Az egyik ok, a rosszul értelmezett szerénység, a másik a közügyek iránti közönyösség, a harmadik az aggályoskodás, hogy valaki önérdéket fog szimatolni szavaink mögött, a negyedik a rosszindulatú kritikától való félelem.

Ezekkel az okokkal egyszer már le kell számolnunk! עת לחשו ועת לרברך Van ideje a hallgatásnak, de a beszédnek is van ideje. Adódhatnak helyzetek, amikor egyenesen kikívánkozik a szó az emberből és csak a nyílt beszéddel tudunk eredményhez jutni. A szerénykedést tegyük félre ilyenkor és gondoljunk bölcsünk mondására (*Rajshasónó* 25):

אשרי הדרו שהגדולים נשמעים לקטנים
„Boldog az a kor, mikor a nagyok hallgatnak a kicsinyekre.”
A közönyösség sajnos igen gyakori kútforrása bajainknak és kórtünete közéletünknek. Már a próféta ostromozta ezt a közügyek iránti közönyösséget, amikor azt mondja (eJsájó 56): „*Külöml' darkom póni, is l'vic'aj mikocze'hu* — mindenki a maga útján halad, nyeresége

után loholva.” Sajnos, vannak sokan, akiket nem érdekel semmi, ami az üzleti és érdekkörükön kívül esik. Pedig mégsem lehet életcélja az embernek, hogy csak magának éljen. A szent nyelvünk az életet „*chajim*” szóval fejezi ki, amely többes számban van. Ez arra tanít bennünket, hogy magunknak és a köznek kell élnünk. Csak az ilyen életnek van létjogosultsága.

Azok, akik buzdító és biztató leveleket írnak a Tóra és a jesiva presztízset egyaránt emelő nyilvános rabbiiskolának életrekelése érdekében, de vonakodnak attól, hogy nevük ezzel kapcsolatban szerepeljen, ezekben az urakban ugyáltszik a közügyek iránti érdeklődés megvan, csak a rosszul értelmezett szerénység készíti őket a háttérbenmaradásra. Ez bizony helytelen felfogás és olyan jelenség, amelyben a szerénység elfajulásáig kell látnunk.

Az üresedésben levő főrabbiszékbe betöltése körül, amelyet voltam bátor ugyancsak a *Zsidó Ujság* két hét előtti számában szóvá tenni, annak a nyilvánosság előtt való pertraktálása tekintetében szintén tartózkodás tapasztalható a közéleti férfiaink részéről, holott itt nemcsak presztízsről van szó, hanem az orthodoxia létérdekét érintő kérdéssről és e tekintetben nemcsak a szerénység vagy közönyösség érvényesül a hallgatásban, hanem egyeseknél közrejátszik az a fentjelzett harma'fik ok is, hogy kerülni kívánják az önző szándék látszatának felkeltését maguk ellen.

Már volt alkalmam ugyanis hallani, amint egyes kiváló főrabbiaink úgy maguk között feszegették ezt a kérdést, szomorúan utalva arra a nagy veszedelemre, amely e jelenség révén fenyegeti az orthodoxiát, de azért vonakodnak a nyilvánosság elé lépni ezen aggályukkal, mert ki vannak téve, hogy az egyik vagy a másik főrabbiszéssel kapcsolat-

ban a rossz nyelvek a כל הדרוש דורש לעצמן tendenciáját fogják imputálni nekik, ami mélyen sértené az önértüket. Hát erre bátor vagyok megjegyezni: ha így is lenne, ahogy ezek a rossz nyelvek mondanák, akkor sem volna semmi diffamáló a dologban. Mert szerintem — és úgy hiszem, hogy ebben egyetért velem minden vallásosan gondolkodó ember, — hogyha egy főrabbi úgy érzi, hogy tudásával és tehetségével a hit és a Tóra érdekeit hatóságosan tudná szolgálni egy nagyobb hitközségben, akkor igenis kötelessége rajta lenni, hogy e hitközség főrabbiszékét elnyerje, nem a saját érdekének istápolása szempontjából, hanem azért, hogy a hit és a Tóra mainapság sajnos erősen megingott épületének helyreállításában és megszilárdításában tőle telhetőleg közreműködjék.

De ettől eltekintve, talán nem volna szabad visszariadni a csipkédő nyelvek öltögetésétől, nem volna szabad a termékenyítő és konstruktív véleményünket véka alá rejtteni csak azért, mert rosszmájú emberek esetleg ránknézve kellemtelen feltevéseket szűrnének le belőle. Szolgáljon megnyugtató számunkra az, hogy a vásott gyermekek nem az akácfákat dobálják meg kövel, hanem a gyümölcsfákat, de ezek a gyümölcsfák továbbra is hozzák a gyümölcsüket, nem törődve a vásott gyermekekkel, akik követ dobálnak rájuk.

Ugyanez áll arra az esetre is, amikor a fentjelzett negyedik ok bírja passzivitásra közéleti férfiainkat: a rosszindulatú kritikától való félelem. Ebbe a kategóriába tartozik az Aguda kérdése, amelyet a *Zsidó Ujság* ugyancsak a jelzett számában egész új megvilágításban mutatott be az orthodoxia közvéleményének. Erről majd egy másik cikkben.

STERN SALAMON
(Baktalórántháza)

„VICA” gyermekkosci,
gyermekágy, összesu-
kos sodronyágy, sezlon,
matracpárnák

legolcsóbban:
Ausch, Kertész u. 50
Tel.: 146-249

Első forrásból vásároljon
ezüst tórafelszerelést,
gyertyatartót, arany, ezüst és
brillians ékszeret, órákat

Heiden Leó
ékszerész

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.

Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

A teremtés éveinek egy fontos bizonyítéka

Midőn a nap ragyogását látta a szol-tárköltő, felkiáltott: „Az eget beszélők a Mindenható dicsőségét és keze alkotását hirdeti az égbolt.” Aztán völegénnyel hasonlítja össze a napot, mely mindent megvilágít s amelynek sugarai a növényeket életetik. Egyszerre azonban átsap a jámbor király más irányba, mert a Tóra fontosságát jellemzi, hogy az „üdti a lelket, bölcsés teszi a balgát, megörvendeztetti a szívet.” Végre fohászkodik, hogy az Örökkévaló adjon neki erőt, hogy sohasem kövessen el hibát, vétkeket, bünt. (19. Zsoltár.)

Ezen elmélkedésével Dávid minket arra tanít, hogy a Tóra tanulmányozása a halandóra nézve fontosabb, mint a természet jelenségeinek megfigyelése.

És ezt vallja a zsidóság, mert több-ezer éves tapasztalatai arra tanítják, hogy aki a Tórának szentelte életét, az mindig megfelelt szent kötelességeinek, de aki csak a természet törvényeit fűrtelte, a legtrikább esetben imádkozta hatalmas Teremtőjét.

Irodalmunk azonban mégis sokszor figyelmezteti Izráel fiait, hogy a természet minden jelensége dicséri az ég Urát. Igen figyelemreméltó Jesájó 40. fejezetének 26. verse: „Emeljétek a magusba tekinteteket és lássátok, ki teremtette ezeket? Az, aki szám szerint kivézenlyi seregüket s valamennyit néven szólítja. A hatalom bősége és az erő ellenállhatatlansága miatt egy sem marad el.” Tehát a jámbor zsidó a világegyetemben is keresse mennyei Atyja bölcsességét, hatalmát, csodás működését. (L. Jób könyvét.) Erre támaszkodva, én egy fontos dolgra akarom drága hitrokonaimat figyelmeztetni, amely szent hitünkben fogja őket megerősíteni: Első sorban azonban a tanulóifjúságot kell felvilágosítani, mert a középiskolákban a „tudósok” félrevezetik őket.

Angliában élt (1656—1742) Halley Edmund híres csillagász. Newton és Kepler törvényeinek alkalmazásával ő számította ki először 20 üstökös pályáját. A róla nevezett üstökösnél ismerte fel az üstökösök időszakosságát. Kiszámította, hogy a Halley-üstökös 76 év és 235 nap alatt teszi meg körfutását. Megjósolta, hogy 1758-ban fogják látni. És

igaza volt. Azóta már megfigyelték 1835. és 1910-ben is.

Halleynek ezen pontos számítása nagy szolgálatot tesz nekünk zsidóknak, mert igazolja, hogy számításunk a világ teremtése óta megfelel ezen felfedezett törvénynek, tehát számításunk a nem-zsidó tudomány szerint is helyt áll. Ez meg-erősít minket hitünkben.

Most 5698-at számítunk. Tehát 5697 év mult el a világ teremtése óta. Ha e számból kivonjuk a polgári időszámítás éveit (5697—1937) marad 3760. Ha tehát 1835-ben látták a Halley-üstökös, akkor ez a világteremtés 5595. éve volt. (3760+1835.) Egy napvében 365 nap van. 5595 megszorozva 365-tel = 2,042,175. Tehát akkor ennyi nap telt el a világ teremtése óta. Az üstökös 76 éve (365×76) = 27,740 nap. E számhoz járul még 235 nap, az tehát 27,975. Ha már most 2,042,175-öt elosztok 27,975-tel, kijön pontosan 73, maradék nélkül. 1835-ben tehát hetvenharmadszor, 1910-ben hetvennegyedszer volt látható a föld lakóinak ezen üstökös. Ki nem látja be ezek után e számítás nagy horderejét?! Halley számítása igazolja, hogy mi zsidók helyesen számítottunk. Mert hisz a teremtés 4. napján kezdtek meg az összes égi testek pályájukat. Mindegyik a maga törvénye szerint, ahogy azt neki a Teremtő kifürkészhetetlen bölcsesége előírta. Azért, ha mások is, mint Halley, pontosan kiszámítják az égi testek mozgását, ilyen számítás ugyanazon eredményre fog vezetni.

Helyes számításunkat a zsidó hagyomány is igazolja. Az 5698-ik év a tizenkilenc éves holdciklus, az u. n. „machzor koton” 17. éve. A mostani machzor koton a világ teremtése óta a 300-ik. 5698:19 = 299 machzor és 17 év. (19 napév = 19 holdév és 7 hónap; azért van 19 év alatt 7 szökőév.) A nap minden 28 év elteltével megújul. E 28 év egy „machzor godajl”. Most van a 204-ik machzor godajl 14. éve. Számítsunk! 5698:28 = 203 machzor és 14 év. A 204. machzort számítjuk.

Járuljanak hozzá e sorok, hogy belássuk, hogy az igazi tudománytól nem kell vallásunkat féltenuünk. Különb is bölcsseink szent kötelességünké teszik,

ha valaki foglalkozhatik e számításokkal, foglalkozzék evvel is. Történetünk sok kiváló rabbiról azt állítja, hogy jártas volt a csillagászatban. Így akarták, hogy való legyen a szentírás verse: „Örízétek és tegyétek meg, mert ez a ti bölcseségetek és értelmességetek a népek szemében”. (M. V. k. 4 feje. 6 v.)

A kritikások kedvéért megjegyzem, hogy én A. Hartlebens Volks-Atlas-nak adatát vettem alapul. Ott olvasom: „Komet-Halleys 76 Jahre 235 Tage”. De ez az adat sem pontos, mert az üstökös 1909. szept. 11-én látták Heidelbergben és még 1911-ben is észlelheték azt igen nagy távcsöveken. Ezt azért hangsúlyozom, mert számításomban elhanyagoltam minden évben a 6 óra 9 p. és 11 másodpercet. Pedig ez 5595 év alatt már 1403 napot tesz ki. Ha ezt 73-mal osztom, akkor még 19 nap járul 235 naphoz. És akkor a Halley-üstökös 76 év 254 nap alatt teszi csak meg a nap körüli mozgását. Minthogy „Clairant csak egy havi bizonytalansággal tudta meghatározni az üstökös legközelebbi napközeli-idejét”, ne várjanak tőlem, a laikustól, pontosabb számítás. Mindenesetre amit be akarom bizonyítani, be van bizonyítva. A világot a Mindenható 5698 évvel ezelőtt teremtette és minden égi testnek más és más a pályája. Ezt az előirt időben pontosan befutja és hirdeti Alkotója hatalmát és bölcsességét.

Dr. Linksz Izsák
kőszegi főrabbi.

Közreadtuk a fenti elmozgató fejtegetést, melyhez a köv. megjegyzéseket fűzzük:

1) Semmiesetre sem szabad az évet 365 nappal venni, mintahogy a cikkíró maga is megjegyzi. Ő a saját rektifikálásában ugyan 365 napot 6 órá 9 percet és 11 mp-et említ, a jelenleg érvényben levő Gergely-naptár szerint azonban az év tudvalevőleg 365 nap 5 óra 48 p. 48 mp. De ha a számításnál való komplikáció elkerülése végett nem akarjuk ezt alapul venni, hanem a Julián-naptárnak megfelelő kerek 365 és ¼ nappal vesszük, akkor 11 nap a differencia. Ha ugyanis 5595-öt megszorozzuk 365 s egy-negyed nappal, az eredmény 2,043,573

nap, az üstökös 76 éve (365 ¼ × 76 + 235) pedig 27,994 nap. Ha már most 2,043,573-at elosztunk 27,994-gyel = 73 év és 11 nap.

2) A zsidó hold- és napeklusokkal való bizonyíték azért nem minősíthető bizonyításnak, mert hiszen maga a számítás ezen alapszik. Vagyis: a mi naptárunk fel van osztva 19 éves ciklusokra, tehát természetes, hogy a világteremtés óta eltelt 299 ciklus és 16 év, mivel 299×19 = 5681 + 16 = 5697. A jelen 5698. év tehát a 300-ik ciklus 17-ik éve.

3) Ha már a mi saját számításunkról akarunk beszélni, akkor utaljunk a Pri Chodos glosszára, az Ajrach Chajim 427. §-ához. Ott részletesen foglalkozik a Mester az évszámítás kérdésével és regisztrálja két talmudbölcseink vitáját a napév hosszáról. Smüél véleménye egyezik a Julián-naptárral = 365 nap, 6 óra. Rav Ade nézete szerint azonban a napév hossza 365 nap 5 óra, 55 perc, 7 és 12/19-ed tizenhétad perc. A holdhónap hossza (véleményeltérés nélkül) 29 nap 12 óra 44 perc és 1/18 perc. A mi

19 éves naptári ciklusunkban 7 szökőév van, vagyis 13 hónapos, amiálta a hónapok száma (19×12 + 7 =) 235. Ha már most kiszámítjuk, hogy mekkora a hossza a Rav Ade szerinti 19 napévnek és kiszámítjuk a 19 éves naptári ciklusunknak — 235 holdhónapnak — a hosszát, azt fogjuk tapasztalni, hogy hajszálnyival pontosabbal egyeznek! Mind 19 napév, mind 19 zsinagógai év egyenlő = 6989 nap, 16 óra, 33 perc és 1/18 perc! Ez a legszebb bizonyíték naptárunk pontosságát illetően.

A lublini gaon és az amerikai milliomas

A lublini világjesiva megdicsőült megalapítója R. Meir Schapira lublini főrabbi — akinek a napokban volt a negyedik Jahzeitja — Tórafőiskolája érdekében nagy propagandautat tett néhány év előtt Amerikában és felkereste többek között a most elhunyt nagy amerikai filantróp Felix M. Warburgot. A vele való találkozásról a lublini gaon igen sokat beszélt, nyilván nagy hatást tett rá. Így például elmondotta, hogy amikor legelőször felkereste ebben az ügyben, Warburg azt hitte, hogy valamilyen modern rabbiképzőről van szó, ahol a hallgatók csak diploma elnyerése és elhelyezkedés céljából tanulnak. Meg is kérdezte tőle:

— Ön, tisztelt rabbi ur, évenként 400 rabbit akar tanintézetéből kibocsájtani, holott, amennyire tudom, csaknem az összes hitközségek el vannak látva rabbikkal és tisztviselőikkel alig tudják el-tartani.

— Nem, — felelte a rabbi. Én úgy számítom, hogy a 400 közül évenként mindössze 3—4 tanítványom fog ténylegesen rabbipályára menni, de ugyanakkor kiképezek 396—397 ifjút, akik mint a hitközségek világi tagjai legyenek a rabbinikus tudománnyal felvértezve. Mert nem elég ha csak a rabbik lesznek tóratudósok, hanem feltétlenül szükséges, hogy a hitközségek leendő világi tagjaival is megismertessük a zsidóság fenkölt Tanát. Vallásos, tórahü és tóratudós nemzedék felnevelése — ez az én jesisvám célja.

Beszélgetés közben átnyujtott az amerikai milliomas egy 500 dollarra szóló csekket. A főrabbi nem volt meglepődve és kifejezést is adott csalódottságának,

amit Warburg meglepve vett tudomásul. — Ugy tudom — szólta kissé ingerülten — hogy Ön másoktól még sokkal kisebb összeget is felvett kölcsönrel és nálam ilyen összeggel elégedetlen?

— Engedje meg — replikázott a főrabbi — hogy egy kis lublini történetkét elmondhassak saját tapasztalataimból. . . Warburg, aki szerette a józú elbeszéléseket, figyelemmel hallgatta.

— Nálunk Lublinban szokás — mesélte Schapira főrabbi — hogy a szegény emberek pénteken a jesiva udvarában kisebb adományokat kapnak. En ezt a dolgot egy megbizottam által szoktam elintéztetni. Egyszer egy ilyen ügyes kéregetőnek sikerült a megbizottamat kikerülve bejutni a szobámba. Ha már idekerült, — gondoltam — nem adhatok neki kevesebbet mint egy zloty. Csodálkozásomra a mi emberünk elégedetlenül rázza a fejét és azt mondja: „Igazán nagyon kevés, Rebbelében. — Mit, ez kevés? mondám. Rendesen 2—3 garast kap és meg van elégedve, minden jót kíván a pénzt kiosztó gabernak és most az ötvenszeresét adom és az kevés magának?” Mire a szegény azt felelte: — „A Rebbe, Isten áldja meg, nagy tudós, de kolduláshoz nem ért semmit. Minek álljak le veszekedni vagy alkudni a Rebbe megbizottjával? Hogy legjobb esetben még egy garast kapjak? Ez nem érdemes! De most, amikor sikerült a Rebbe elé jutnom és kaptam egy egész zloty, igenis érdemes alkudni, többet kérni, talán lehetséges még egy zloty elnyerni. . .”

Warburg szívből nevetett és elérte a célzást. Fogta a tollat és 500 dollárról ezerre javította ki a csekket.

Amerikai útjáról még ezt is beszélte a lublini gaon: Newyorkban egy nagy mitingen előadást tartott a lengyelországi zsidógyermek szellemi bajairól és összehasonlította a kis Majse-val a bibliában, akit dobottak a sás közé a tengerbe és várta a segítő kezet. Sokan könnyekig voltak meghatva. Előadás után átnyujt neki a teremszolga egy borítékot 50 dollárral és mellette levő papírseletra a következő volt rávezetve női frással: „Adomány a szegény zsidó gyermekek javára Lengyelországban, akiket ott a tengerbe dobunk.” (A jószívű hölgy ugyanis félreértette a rabbi zsargon beszédét és azt hitte, hogy valóban a tengerbe dobják a zsidógyerekeket Lengyelországban, mint egykoron a kis Majset, Miczrajimban, Fáraó alatt.)

Egy ismert milliomas igen csekély adományt nyujtott át a Mesternek ezzel a megjegyzéssel: „Hozzájárulok az Ön intézményéhez, pedig gyermekeim nem igen fogják igénybevenni!”

A gaon zokon vette ezen megjegyzést, de talpraesetten felelt:

— Uram, csak nem lesz rosszabb mint Hómon és Sziszró?!

A milliomas nem értette, bámult. Erre a rabbi megmagyarázta:

— Bölcsseink a Talmudban azt mondják, hogy Hómon és Sziszró utódai nyilvánosan tanultak és tanítottak Tórát. Ha ezeknek a zsidógyülölőknek utódjai ezt tették, miért ne lehessen feltételezni, hogy az amerikai milliomasok késői utódainak valamikor szintén érdekük lehet majd egy Tóra-intézet iránt?!

A Lublini eme maró szatirája jelen-tékeny összeget hozott a világjesivának.

MEGLEPŐ UJÍTÁS!

Piechnik és Mechtl

IV., Váci-utca 18.

A paróka már nem öregít, mert a legújabb modellek csinosak és fiatalosak. Csakis natur hullámos hajból a cég titkos eljárása szerint tökéletesen fejhez simuló hártavékony széllal készítve.

ELEGANS!

FIATALOS!

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészták és ostyaárúk. Diabéti kusok részére „levegő” kenyér Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz, kétszersült, és süteménygyára, Budapest, VII, Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

A nyelv áriavátétele Németországban

Egy fővárosi napilap vasárnapi számában szó van arról, hogy a következetes fajvédelem országában Németországban miképpen kellene megtisztítani illetőleg árijává tenni az egész nyelvet, amely telve van némi, sőt kimondott zsidó szavakkal. A gúnyos cikk szerint például nem volna szabad a nácioknak egymással szemben a „Gauer” szót használni, mert eredetileg ez úgy hangzott: „Javaner”, azaz, Jovon országából való. (Jóvon héberül Görögország és a görögök híresek voltak az ő csalafintaságukról s lelkiismeretlenségükről.)

A náci nem használhatná a „sátán” kifejezést — holott ők képviselik a gyűlölet sátánását — mert „szóton” héberül gyűlölködőt jelent. Az árja nők nem vehetnének fel „blütz”, mert ez a szó eredetileg az egyiptomi Peluzium városából származó anyagból készült inget jelenti és pillüsim-nek nevezték a Talmudban is ezt az anyagot, amiből azután blüz lett. A német bírácoknak nem volna

szabad ezentúl „talárt” viselni, mert ez a szó visszamegy a „talisz” szóra. Sőt le kellene mondaniok a „datolya”-evésről, még ha sok valutájuk is volna, mert a Dattel szó visszamegy a „diklo” héber-arab szóra. — Bánatukat nem ölhetnék borba „beizlik”-ban, kis kocsmákban, mert hiszen ez az elnevezés kis házat jelent és a héber *bájisz*-ből származik. Nem is volna szabad panaszkodniok, hogy „slamasztikában” vannak, mert a schlamastika szó ebből a két szó vegyüléséből származik: *schlamm* (rossz) és *masl* (szerencse). Sőt, háboru esetén nem szabad majd ezt a szót használni: „*flöten gehen*”, mert itt a flöte nem flottát jelent, hanem a zsidó *pléte*-gehen szónak egyik formája és megfutamodást jelent.

A cikkirő egyet elfelejtett, azt, hogy egyáltalában nem volna szabad használni az „árja” szót, nem volna szabad ezzel büszkélkedniök, mert *Smüél* a Talmud egyik kiváló mestere is ilyen jelzővel (*Arjajch*) neveztetik...

Rosenzweig, Somló József, Weber, Weisz Samu, — Jenő, Zafir Antal —.50 —.50, össz.: 9.50.

Vámosmikola 50, Vámospécs 22, Várpalota 51, Verpelét 38.94, Vitka 10.

Vác, *Eötvös-téri Orth.*: Pollák fülöp főrabbi 5., N. N. 10, Dr Blauner Miksa, ifj Neumann Mór, Stamberger Rezső 5-5, Gerstenfeld Manó 3, Adler Béla, Chevra Kadisa, Kohn Adolf, — Jenő, — Lajos dr., — Salamon, — Vilmos. Oberländer Endre, Reiser Antal, Spitzer Lajos, Dr. Vadas József 22, Dr. Heimler V., Kohn László, Neumann N. Oblat B., Preszburger K, Steiner J., Sterner H., Szécsényi Á., Schweitzer G., Weisz I. G., — J. ifj. — H. 1-1, kisebb ad. 5. össz.: 72.—

Vaja: Klein Jenő és fiai 3.48, Grünfeld Sám., Klein Miklós, Krausz Lajos 2-2, N. N. 1.24, Grosz Márton 1.20, Fischer József, Goldberger Adolf, Pével Sám. és fia, Rosenfeld Jakab, — József 1—1, kisebb ad. 14, össz.: 30.92.

Vészto: Lang Gyula 2.50, Schwarcz Ede 2.20, Friedman Jenő 2, Baum M. Ginstler A. 1.50-1.50, Dr. Csillag J., Grosz L., Kertész J, Moskovics J., Spielman J., Vig M. 1-1, kisebb ad. 10.70 össz.: 26.40

Villány: Bruckner O. Friedmann kántor, Glied M., Kohn E. Schwabach 1-1, kisebb ad. 2.50, össz.: 7.50

Zemplénagárd: Klein Márton 1.20, Grosz József, — Zsigmond, Krausz Sal., Weintraub Vilmos, Weisz Dávid, — Miksa 1—1, Czikk N., Diamant Herman, Farkas Béni, Frieder Nándor, Grosz Farkas, Hausmann Ign., Klein Izidor, — Sándor, — Vilmos, Krausz Márton, Landau Herman, Sichermann József, Schwimmer József, Trattner Herman, — József, — Mór, Weintraub Antal, Weisz Izsák —.50—50, kisebb ad. —.60, össz.: 16.80.

Zirc: Kohn Mór 2, Adorján S., Baumel S., Bruck L., Deutsch Mór, Kohn Jenő, Léderer G., Neumann, Riesz J., Rosenberger 1-1, kisebb ad. 2.50, össz.: 13.50.

Zomba: Kreismann Ármán 10.—, Steiner Jenő 2, Gerendás Sándor, Kohn Adolf, — Salamon, Kreismann Emil, Lázár Herman 1-1, Grün Ármán —.50, össz.: 17.50.

Zsáka: Weisz Bertalan 1.50, Farkas József, Kohn József, Weisz Dávid, — Miklós 1-1, kisebb ad. 3.70, össz.: 9.20.

Egyesek „Tomché Jesivósz Sabosz” adománya. Apc: Jungreis Márton 20, Bácsalmás: Koch és Ripp 10, Dombóvár: Dr. Goldfahn Mihály 10, Kaposvár: Izr. Népiskola Igazg. 10, Tolna: Beck Manó 10., Horvátkímlé: Rehberger Károly 6. Kunszentmárton: Klein Testv. 5., Szeged: Gáspár Gyula 5., Székesfehérvár: Mermelstein Mór 5., Weisz Miksa 5., Rábahidvég: Politzer Sándor 2.50.

A huszéves Balfour-deklaráció

November másodikán mult el husz esztendeje annak, hogy lord Balfour, az angol birodalom külügyminisztere megírta levelét Rotschildhoz, amelyben kijelenti, hogy „Öfelsége kormánya jóindulattal tekint, hogy a zsidó nép számára nemzeti otthon teremtesék Palesztinában és a legnagyobb erőfeszítéseket fogja tenni ezen cél elérésének megkönnyítésére”.

Az elmúlt husz esztendő egyaránt gazdag volt nagy teljesítményekben és nagy csalódásokban. A zsidó építőmunka nagy eredményeket produkált Palesztinában, 400 ezer főnyi zsidó település fejlődött ki a nemzeti otthonban és az egész világ osztatlan elismerését és megbecsülését vívta ki a palesztinai országépítés a zsidóság számára. De súlyos küzdelmek és erőfeszítések közepette születtek meg az országépítésnek ezen nagy eredményei és az akadályok legnagyobb részt azon angol közigazgatástól származtak, amelyeknek az lett volna kötelessége, hogy „a legnagyobb erőfeszítéssel” segítse elő a zsidó nemzeti otthon felépítését.

Husz év távlatában meg kell állapítanunk, hogy Anglia nem teljesítette ezen ígérteit. Balfour lord bizonyára másképp képzelte el a zsidó nemzeti otthon építésének hatékony előmozdítását, a megígért „erőfeszítéseket”, mint öfelsége kormányának palesztinai helytartói, a jeruzsálemi angol tisztviselői kar.

És az évek óta Palesztinában történő sajnálatos események mintha igazolnák a megdicsőült munkácsi főrabbi ismert „Balfour=Baal P'ajr”-szójátékában kifejezésre jutó szkepticizmusának jogosultságát. Ez emlékeztetünkbe vési a zsol-tárköltő igéjét: „*Im Hasém laj jivne bájisz, sov omlü bajnov baj* — ha nem a Mindenható építi a házat, hiába bajlódnak vele az építői”, amelynek mélyebb értelme: ha nem a Mindenható, a Tóra szellemében folyik az építés, akkor nem ér semmit. *Vallásos szellemben való országépítést kérünk!*

Ez legyen a Balfour-deklaráció huszadik évfordulójának a tanulsága!

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készített hullámosított hajból; javítást, oncolálást olcsón vállal
HEISZ JENÓNÉ
parókakészítő és női fodrász,
Budapest, Király-u. 53.

Az erdélyi orthodox iroda ülésezése

Az erdélyi Orth. Közp. Iroda október 25 és 26-ra összehívta a nyár folyamán újonnan megválasztott országos képviselőtestületet Kolozsvárra.

Wézel elnök megnyitó beszédében utal arra, hogy habár különböző világnézeti emberek gyűltek össze itt, reméli óhajta, hogy mindannyiukat sikerül közös nevezőre hozni, mivel mindegyiket egy közös, szentcéliú gondolat fűt: az őseinktől átvett orthodox eszme megtartása, megszilárdítása és továbbfejlesztése. Markáns szavakkal vázolja az Iroda leromlott anyagi helyzetét. Párhuzamot von a többi országok központi irodáinak helyzete között, mivel mindegyiket egy közös és a vonaton való imádkozás ügyében tett intervencióit.

Scharfstein Jakab (Arad) csak abban az esetben látja a büdzsé alapját biztosítva, ha világi, askenáz beállítottságú alelnököket is választanak az Iroda vezetésébe.

Teitelbaum Joel főrabbi (Szatmár): Tudomásom szerint az elnök sem mond Jacmach Pürkoné-t... (Élénk derültség) Freund főrabbi (Szászrégen) erőlesen tiltakozik az ellen a beállítás ellen, hogy rabbik nem dolgozhatnak a köz érdekében. Tapasztalatból állítja, hogy a hatóságok előtt egy rabbi még minden alkalommal nagyobb súllyal tudott fellépni, mint egy világi.

Friedmann Ferenc (Temesvár) javasolja a képviselőtestület kiegészítését 100 tagra, a magyarországi Irodához hasonlóan.

Hager főrabbi (Felsővisó) beszél a vonaton való imádkozási tilalom sérelmes voltáról.

Hosszas vita után a következő határozatot hozták: „Mindazon hitközségeket melyek nem fizetik az Iroda járulékait, a Rabbitanács 14 napi időközönként 3-szor felszólít a kötelezettségének teljesítésére. További makacskodás esetén a metszők *iszir* súlyának hatása alatt utasítandók, hogy addig, míg az Iroda követelése be nem folyt, kizárólag az Iroda által kibocsájtott gabellajegyekre vághatnak.” Majd egyhangulag elfogadták Katz főrabbi (Erdőd) indítványát, miszerint az egyes rabbik addig nem kaserolhatják a peszrachlitzet örlő malmokat, míg a Közp. Iroda minimális hozzájárulása le nem lett róva.

Ezután megválasztották az Iroda központi bizottságát.

Rabbitagok: Ehrenreich Salamon (Szilágyosmlyó, örökös dísztag), Teitelbaum (Szatmár), Paneth (Dés), Klein (Halmi), Szófer (Marosvásárhely), Hager

(Felsővisó), Teitelbaum (Sziget), Freund (Szászrégen), Spitz besztercei főrabbit a rabbibizottság tanácsstagjává választották.

Világi tagok: Freund József, Drummer S. (Szatmár), Ullmann István, Seidenfrau József, Rosenberg Ch. L., Ullmann Miklós (Nagyvárad), Citron Benjámín (Medgyes), Jozsovits Lipót (M.-Sziget), Weisz Gyula (Kolozsvár). Ordentlich Ferenc (Dés), Friedmann Ferenc, Schönbrunn Adolf (Temesvár), Mandel Mór (Marosvásárhely), Ullmann Ábrahám tb. tag (Nagyvárad).

Wézel elnök főrabbi ezután felolvasta a határozati javaslatot, amely szerint az orthodox zsidó hitközségek központi választmányának és képviselőségének ülése tiszta lelkiismeretből fakadó jogos önzéssel állapítja meg, hogy a hatáskörébe tartozó zsidó hívek állampolgári kötelességeiket a legmesszebbmenő módon teljesítik, minél fogva elvárják, hogy hitközségeik, intézményeik, vallásuk gyakorlása a hatóságok messzemenő támogatásában részesüljön. A határozati javaslat kívánja, hogy a zsidó hitfelekezet számára a többi vallásfelekezet részére nyújtott államsegély arányában adassék segély. Kívánja továbbá a javaslat, hogy az összes állami, elemi, közép- és szakiskolákban a zsidó növendékeket mentesítsék a szombati és ünnepnapiról írás, rajzolás és számolás alól. Jelöltésenek ki tanítóképzők, ahol zsidó növendékek az intézeteken kívül étkezhessenek, vallási törvényeinknek megfelelően.

Ezután az alelnöki kérdés került megvitatás alá. Hosszas, szenvedélyes pro és kontra vita után a Közp. Bizottság úgy határozott, hogy nem választanak alelnöket, hanem az alapszabályok 6 paragrafusára alapján delegálják Freund József és Ullmann István közp. biz. tagokat, hogy az elnököt hosszas távolléte vagy akadályoztatása esetén helyettesítsék.

ארתה נשר

Karmel Friedmann Pensió Józsefné

Budapest, Andrassy-út 43.
Telefon: 1-289-67.

Elsőrendű villamos és autóbussz-összeköttetés a város minden irányában.

Modern kényelemmel berendezett folyóvízes szobák, elsőrangú — kívánatra diétás — konyha.

Referencia:

Bpesti orth. rabbiság

Orsz. Tomché Jesivósz Egyesület, Győr

VI. kimutatás az 5697. évi „Tomché Jesivósz Sabosz” eddig befolyt bevételeiről.

Tiszacsege: Weinstock Áron 21.60, Epstein Albert 15, Paszternák Andor 14.40, Grünfeld András 8.20, Schwarcz Dávid 4.70, Teixler Herman 4.50, Klein Béla 4, Biró József 3.50, Spitzer Lajos 3, Schullerer H. 2.30, Goldstein J. 2.08, Rubinstein E. 2, Rubinstein I. 1.58, Klein Jakab, Spitzer S. 1.08—1.08, Morvai S. 1, kisebb ad. 1.92. össz.: 91.94.

Tiszakercsény: Bernát B., — M., Grosz F., — L., Heimlich H., Klein J., Linder A. (Matyus), Schönberger B., — M., Schwartz M. —.50 —.50. össz.: 5.

Tiszánána: Dr Schiffer Béla 3, Friedmann Jenő 2, Frisch J és fia 1.90, Frankfurt A., Grünfeld A., Goldberger J., Leichter, Schmied Testv. 1-1, Friedmann F. —.50, össz.: 12.40.

Tiszaszalka: ifj. Schwarcz Sám. 1.60, Ackermann Herman, Grosz Bernát, Grünfeld József, Kohn Lajos, Schwarcz Ferenc, — Májer 1—1, kisebb ad. 4.50, össz.: 12.10.

Tiszaszederkény: 12.54, hozzájárultak: Fried Sal., Rosenblüth Herman, Appel Imre (Nagycsés), Taub Adolf (Miskolc).

Tolna: Weltmann Ignátz 5, Augenstein Tibor, Singer Sándor, Dr. Stern Árpád, Trutzer Adolf 2-2, Adler Simon,

Heisler Imre 1.50-1.50, Engel József, Friedmann Andor, Kramer Miksa, Löwy Mihály, — Dezső, Mandl Lajos, Meer Nándor, Stern Mór, Strasser Fülöp, Steinberger Miksa, — Sándor, Simkó Gyula, Dr. Simkó Pál 1-1, kisebb ad. 13.76, össz.: 42.76.

Tótkomlós: Kaisler Jakab 2.60, Ackermann Géza 2.20, Braun Hugó, Pintér Gyula, Schwartz Márton 2—2, Grosz Miklós, Szántó Mózes 1.50-1.50, Altmann Endre 1.20, Grosz Herman, Kleinmann Adolf, Dr. Pintér Miksa, Vogel Izsó 1-1, kisebb ad. 7.90. össz.: 26.90.

Törökbálint: Kornitzer Mózes rabbi 1, Eckstein Dezső, — Izidor, Goldberger Fülöp 5-5, Eckstein Fülöp, — József 1-1, össz.: 18.—

Turkeve: Flesch Mór 5.70, Kálmán Kálmán Károly, Vilmos Márton 4—4, Bleier —.110, Dávid B., Szilasi K., Waltner H., Weinberger J. 1—1, kisebb ad. 3.90, össz.: 22.70

Ujdiósgyőr 9.10, Ujfehértó: templ. 43., S. L. Halberstamm rabbi imaháza 22.70, össz. 65.70, Ujkécske 30, Ujkér 25.50, Ujpest orth templ. 27, Lichtenstein imaház 13, Grosz Samu imaháza 9.50, össz.: 49.50, Uzdöd 6.50.

Ujpest, Grosz minjon: Grosz Samu, Neuländer Dezső 1-1, Bajor, Baumann Simon, Fisch József, Fischer Lajos, Grünhut József, Kind Éliás, Kohn Márkusz, Lichtmann Béla, Neuländer Ignác,

Ujdonság! SEVILLA BOROTVÁLÓPOR

Tökéletes készítmény! Feltűnő olcsó árban!

BARBIEN VEGYIPAR, Budapest, VI., Király-u. 30.

Telefon: 119-564.

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán. 37

(Elbeszélésünk eddigi rövid kivonata: Történetünk lepergetteti előttünk a XVI. századból német zsidóság egyik legértékesebb férfiát: R. Joselmann von Rosheim-t, akinek egész élete az elnyomott zsidók érdekében folytatott közbenjárásokból (közbenjáró=stadlon) áll. 1504-ben a zsoldos hadsereg szabad rablását hátrította el a rosheimi zsidók felől. 1509-ben megakadályozta, hogy a mesümed Pfefferkorn aknamunkája eredményeként kiadott császári rendeletet — mely szerint az összes héber könyveket „kereszténygyalázás” miatt elkobozzák és elégessék — végrehajtsák. Rendelet jött ki, hogy Colmár község 200 zsidó családját kiüzzék, a g'zerót visszavonatta Miksa császár által, aki őt az összes német zsidók császári parancsnokává nevezte ki. Pfefferkorn ármánykodására börtönbe vetették, de csakhamar kiszabadult. 1516-ban Brandenburgi Albertet választották meg választófejedelemmé és mainzi érsekké, aki, miután a dominikánusok jelöltje volt, ígéretet tett, hogy területéről kiűzi a zsidókat. Ügyességével elérte Miksa császárnál, hogy az megtiltotta a zsidók kiűzését. Miksa, utódjául designálta fiatal unokáját Károly spanyol királyt, amire R. Joselmann kérésére Miksa levelet adott át neki, amelyben felkéri Károlyt, hogy amennyiben megválasztanak Németország császárává, erősítse meg R. Joselmann méltóságában. 1519-ben elhunyt Miksa és a 19 éves V. Károlyt választották meg. Erre a kölni szerzetesek elhatározták követeket küldeni Károlyhoz Spanyolországba, hogy spanyol módra kényszerítse kitérésre a német zsidókat, vagy pedig üzze ki őket. R. Joselmann eleinte habozott az odautazástól, mivel a spanyol törvény szerint a halál fia az az idegen zsidó is, aki spanyol földre lép. Közben azonban Regensburgból már is kiűzték a zsidókat és félt, hogy a példa ragadós lesz, mire elhatározta, hogy R. Majse Kajhén barátjával útra kel Spanyolországba. Amidőn Madridba érkezett, már ott voltak a kölni dominikánusok és kérték a királytól a zsidóknak Németországból való kiűzését; a király másnapra helyezte kilátásba az erre vonatkozó választát. Különböző nehézségeket megküzdve sikerült R. Joselmannnak még aznap audiencián megjelenjen azzal, hogy levelet hozott a királynak, a nagyatyjától, melyben ez megerősítette a zsidók jogait. Károly figyelmesen átolvasta, majd megígérte R. Joselmannnak, hogy ő is megerősíti a zsidók jogait és elismeri őt a német zsidók főparancsnokává és a másnap ismét jelentkező dominikánusokat elutasította. Később, amidőn a fiatal császár Németországban járt R. Joselmann kitüntette azzal, hogy az uralkodó oldalán lovagolt és nagy tiszteletben részesült a főurak részéről; Pfefferkorn és Obernäh polgármesterét pedig csúnyán megalázta. Ezután elhárította a német zsidóság felől a parasztlázadással kapcsolatos veszedelmet, majd csodával határos módon meghusított egy Prechter nevű lovag ármánykodását, mely az elzasi zsidók kiűzésére irányult. Baizingen községben egy asszony által koholt vérvád 36 ártatlan zsidó életébe került 1529-ben. Csak utólag sikerült az igazságot kiderítenie, ami azonban — gondolta — még mindig jól jön a röviddel ezután Morvaországban lábrakapott vérvád elhárítására.)

— Hiszen ha Baizingenben kiderült — mondotta — milyen hazug a vérvád, könnyen lehet majd Morvaországban ezzel a bizonyítékkal a veszélyt elhárítani.

Rögtön utnak indult tehát Brünn felé, de a mentőmunka nem ment olyan könnyen. A hatóságok azt mondták R. Joselmannnak, igaz hogy a baizingeni zsidók ártatlanok, de ebből nem következik, hogy a brünni zsidók nem követték el a nekik tulajdonított bünt. Nagy erőmeggfeszítéssel sikerült elérnie, hogy felfüggeszék a procedurát. R. Joselmann — mint ezt naplójában feljegyzi — miután megtárgyalta a dolgot Németország és Ausztria rabbijaival, Günsburgba utazott, ahol emlékiratot szerkesztett, amelyben részletesen kifejti annak a vádnak örületét, hogy a zsidóknak szükségük volna keresztény vérré. Ezt az emlékiratot felszerelte az összes oltalom- és szabadságlevelekkel, amelyeket az idők folyamán a királyok és pápák adtak a zsidóknak. Mindezt elküldte Ferdinánd királynak. Az emlékiratnak meg volt a kellő hatása, amint ezt R. Joselmann el is mondja az ő naplójában.

V. Károly császár hosszú távollét után visszatért

Németországba, hogy 1530-ban Augsburgban birodalmi gyűlést tartson, ahol megjelentek a birodalom összes fejedelmei. A legnagyobb pompát fejtették ki. Így például a mainzi választófejedelem, tisztségviselői és szolgái kívül 130 testvérrel jelent meg. A szászországi János választófejedelem kíséretében rendkívül sok tudós volt jelen. R. Joselmann is nagy kísérettel érkezett Augsburgba. Nagy aggodalmak gyötörték R. Joselmann. V. Károly még mindig nem erősítette meg a zsidóság jogait. Ujra megkezdődött a zsidóság megrágalmazása. Szolimán szultán hódításaival már Bécs falait fenyegette. Azt kezdték hirdetni, hogy a zsidók hívták be, a kereszténység elpusztítására. Ez a balga mese Németországban mindenütt hiteltre talált. A lutheránusok és katolikusok bármily elkeseredetten harcoltak is egymás ellen, de amikor a zsidókról volt szó, megszüntek ellenségek lenni és megegyeztek abban, hogy ki kellene a zsidókat üzni Németországból.

Nem lehetett kétség afelől, hogy a császár hozzá fog járulni ehhez a rettenetes rendszabályhoz, hisz röviddel ezelőtt megmutatta, mennyire nem szereti a zsidókat. Az történt ugyanis, hogy a portugál király spanyol mintára be akarta hozni a titkos zsidózással vádolt kényszerkeresztények ellen az inkvizíció kegyetlen törvényszékét. VII. Kelemen pápa, a művelt emberies gondolkodású főpap nem akarta hozzájárulását adni. Amikor azonban 1529-ben Károly császár Olaszországban békét kötött a pápával, a béke feltételei között az is szerepelt, hogy nem szabad az inkvizíció bevezetése ellen akadályokat emelnie. Így azután a pápa kénytelen volt beleegyezni, hogy Portugáliában is életbeléptessék az inkvizíció, amely sokezer embernek nyomorúságot, szenvedést és halált okozott.

Április 15-én egy keddi napon vonult be a császár Augsburgba. A város ríkött pompában nyugogott. Az összegyűlt fejedelmek és főurak gyalog mentek a császár és udvartartása elébe, a város határába. A császár is leszállt lováról és így közeledett a fejedelmek és főurak csoportjához. Az üdvözlő beszédet a mainzi érsek tartotta. A császár röviden felelt és kiemelte, hogy célja az lesz, hogy kibékítse a keresztény felekezeteket és a pogányokat kiűzze. R. Joselmann, aki ott volt a felsorakozott notabilitások között, aggodalommal hallgatta e szavakat, mert nem tudta, hogy a pogányok alatt a császár a törököket érti-e, vagy pedig a zsidókat is. Az üdvözlő beszédre adott válasz után odalépett a császár és megszólította az egyes urakat.

R. Joselmann szerényen háttérbe húzódott, de a tolongó tömeg előretolta. Így azután a császár észrevette őt és hangosan üdvözölte, kezét nyújtva neki.

— Kedves Joselin barátom — szólt hozzá — hogy megy neked? Most jut eszembe, hogy régi tartozásom van veled szemben. Nem erősítettem még meg a ti szabadságleveleteket. De ezt mostan, a jelenlegi birodalmi gyűlés alkalmával pótolni akarom.

R. Joselmann meghatottan ajkához vonta a császár kezét. A közelében álló főurak csodálkozva nézték ezt a jelenetet, mert még a leghatalmasabb országfőhöz se volt ily barátságos a császár, mint a zsidó főparancsnokhoz.

1530. április 15-től november 15-éig tartott az augsburgi birodalmi gyűlés. Itt ütköztek össze a legélesebben a katolikus és a lutheránus vallások képviselői. A lutheránus fejedelmek itt olvasták fel az ugynevezett augsburgi hitvallást, amely alapjává lett az új egyháznak. Különféle feliratok hangzottak el, amelyek közül egyik a zsidókat is érintette. Azzal vádolta ez a deklaráció a főpapokat, hogy hozzájárulnak a nép kiuzsorázásához, amennyiben megengedik a zsidóknak az uszora üzését. Sokszor — mondták — a keresztény fél kénytelen megesküdni, hogy tartozása nem uszorából ered, holott köztudomású, hogy a zsidók nem képesek ügyleteiket uszora nélkül lebonyolítani. (Folyt.)

Tabi történet...

Ki ne tudná, hogy mit jelent ez a két szó: „Hajach aufrüfen”? Ha barmiczvó van a khüle-ben, ha völegény, vagy új házias járul a Tórához, hangosan, extra nigün-nel szólítja őket a kántor:

— Jaaaaaajmajd! hábochür, vagy hachoszon Majse ben meréne ráv Dóvid! Maftir! Chazak!

És így hívják fel Szimehasz Tajrókor is a „Tóra völegényei” mintegy megkülönböztetésül, hogy most különös kiemelésben részesülnek. És a felhívás után nemesak a felhívott, hanem a chazn is büszkén néz körül, ha szépen kivágta a magas cért.

A „Hajach aufrüfen” különben a zsidó kereskedelmi életben is fontos kifejezésé vált. Itt annyit jelent, hogy „magas árat kérni”... Ezt szokták az üzletekben vagy a vásárokon alkalmazni, ha apa a fiúnak, vagy a boltos a segédjének a zsidó nyelvjárást nem értő vevő előtt azt akarta mondani, hogy magas árat kérjen.

Eszembe jut ezzel kapcsolatban egy régi kis történet, melynek színhelye az 1890-es években Tab községe volt. Tab a zsidó szempontból nagyon gyenge lábon álló Somogy-megyében a sok vallástalan község között egy kis sziget volt, ahol több jó zsidó család élt, akiknek utódai még ma is megmaradtak a régi tradíció mellett.

A kilencvenes években lakott ott egy zsidó szatócs, a Singer Ezri, akit a nép Ezri zsidó helyett „ezer zsidó”-nak nevezett. Ennek egyik fia, a kis Samuka, akit annakidején — ha jól emlékszem a névre — Hesslein Najach főkántor hívott fel barmiczvó korában a Tórához, mint ahogy mondják „Hajach aufrüfen”: — Jaaaaaajmajd! hábochür Smüel ben m'rene ráv Ezriél! Maftir! Chazak! Samuka igen jó barátom volt. Ő mesélte el nekem, hogy egyszer a boltjukba betévedt egy pörgebajuszos, csizmás, zsinorozott ruházatu polgár, árvalányhajás kalapban és tiszteletlenül „aggyoni-ten jónapot” kívánva, letette kalapját a pult-ra, majd a „míteccik” kérdésre egy pipát kért. Az öreg Singer, az „ezer zsidó”, az egyik sarokban a gemórét lapozgatta és — mert csak egy pipáról volt szó — „aggyoni-ten kendnek is” felelettel fel sem kelt a székről, hanem tovább tanult. Közben a kis Samuka előszedte az

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mérsékelt árak!

Slajmele...

Szép őszi napsütéses reggelen, egy pénteki napon, vándorcirkusz állott meg Kassinova mezőváros uccájában, Bergl pékmeister házával szemben, egy szabad téren. Miután a játszási engedélyt megkapták, hozzá láttak a sátor felállításához, mely néhány óra alatt elkészült. Ekkor az egész személyzet kocsira ült, két poniló által huzatva. Minden uccasarkon megállva, egy kis csinnadrattával — főleg gyerekekből álló — hallgatóságot csodítottak össze, hangos szóval hirdették, hogy ma pénteken este 5 órakor nyílik meg a Blöff-cirkusz, fényes kíséző műsorral, előadás végén pedig két neves díjbírózó fog megmérkőzni a „blöffkupáért”.

Slajmele, a pék fia is szájatva vegyült el a „hallgatóság” között és ott mindjárt el is határozta, hogy lesz ami lesz, de ő bizony elmegy az esti előadásra. Délután a sötét berakásakor, az egyik fazékért kapott huszfillérest véletlenül zsebreavágta, ezt már a jegyre szánta. Magában már a lelkiismeretét is megnyugtatta, mondván, ez a fazék megfő, a többivel, nem kellett érte külön tüzelni. Egész délután csak úgy tüzelt az arca, nem tudni: a kemence melege, vagy inkább az izgatottság tette. Végre eljött a záróra. Mindenki megmosakodott Vchóved sábbesz. Édesanyja asztalt terített, Bergl-féle extra szépsítésű 2 barcheszt rakott az asztal före s egy terítővel letakarta. Meggyújtotta a gyertyákat és leült imádkozni. A fiú már hallotta apja hívó szavát: Slajmele, küim in Schüll! Templomba menet azon gondolkodott, hogyan fog majd onnan elszökni. Mint rendesen, most is kicsit

egész pipakészletet, míg végre a vevő talált egy megfelelő és erős hangon megkérdezte:

— Hát fiacskám, hogy ez a pipa?

A kérdésre az öreg Singer felriadt és odaszólt a fiúnak: — Smüle! Hajach aufrüfen!

De, még mielőtt ideje lett volna Samukának felelni, a vevő felkapta fejére az árvalányhajás kalapot és stentori hangon elkezdett énekelni:

— Jaaaaaajmajd! Reb Zriél, wós kost diese Pfájf ohne Rajren?

Persze felpattant az öreg Singer a helyéből és odaugrott a vevőhöz, akiről az-

késve érkeztek, a chazn már a „hojche somenezret” mondta. Slajmele még megvárta a „lechó dajdi” első két szakaszát majd szép lassan kisomfordált a templomból. Kint aztán meggyorsította lépéseit és uccu neki — bár egy kis kerülő uton — mégis egy-kettőre ott termett a cirkusznál. A jegyváltásnál kicsit této-vázott, péntek este lévén nem tudta magát rázámni, hogy a pénzt kézbe vegye. Végre úgy oldotta meg, hogy a huszfillérest zsebkendőjébe téve adta oda a jegy árát. A cirkuszba belépve, kalapját jól arcába huzta, beült az egyik padba. Elmerült az előadás figyelésébe és észre sem vette, hogy Dizsó bácsi szólítgatja. Dizsó bácsi a szomszéd hentes, aki a hosszú szomszedság alatt az összes zsidó szokásokat elsajátította, ahol aztán alkalom adódott ki is pakolta azokat.

— Slajmele! — mondta neki — megbenesolt már téged az apád, mondtál már sólem aléchemt, ettél már majcjt?

Csak úgy ontotta magából egymásután a péntek esti zsidó szokásokat. A kérdések mindegyike egy-egy tüszúrás volt Slajmele szívébe, mely felébresztette benne az alvó lelkiismeretet. Már nem figyelte az előadást, már nem látott semmit, egyszerre forró könnyek borították az arcát, nagy sírással kifutott a cirkusból egyenesen édesanyja karjaiba, aki már gonderhelt arccal leste őt a kapu bejáratánál.

Minthogy megfogadta, hogy többé nem fog szombaton cirkuszba menni, apja is megbocsátott neki és az étkezés után már vígan dalolta a máh jófisz-t... Feivel.

EISLER TESTVÉREK orth. כשר füstölt-hus- szalámi- és kolbászárüzeme, Vác
ajánlja elsőrendű gyártmányait. Üzemük főt. Silberstein Dávid főrabbi úr felügyelete alatt áll. Tegyen próbarendelést. Győződjön meg az áru jóminőségéről.
Pick Béla.

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Tajdajsz, Kiszlév 2
Gyertyagyújtás (Bpest) : 4.05
כחה kimenetele „ : 5.05

Felkérjük igen tisztelt előfizetőinket, hogy az esedékes előfizetési díjakat postafordultával beküldeni sziveskedjenek.

— Felhívás a katonák orth. kóser élelmézése tárgyában. Az Orthodox Zsidó Népasztal Egyesület igazgatósága elhatározta, hogy az orth. kóser élelméhez ragaszkodó, Budapesten állomásozó katonák ellátását megkezdi. Jelentkezni lehet személyesen, vagy hozzátartozó útján naponta este 7—9 között a Népasztal irodájában, VII., Wesselényi-ucca 13.

— **Bonyodalma a kassai hitközségben.** Kassáról jelenti tudósítónk: Hitközségünk vezetősége a rabbisággal karöltve elhatározta egy új dájon megválasztását. Ezzel kapcsolatban a hitközségben jelentékenyszámú tagból álló frakció alakult, mely ezt a választást minden eszközzel megfűszertani igyekszik. A helyzet a hitközségben meglehetősen feszült. S. B.

— **A budapesti Tiferesz Bachurim Smirász Sabbosz Bizottsága** által a következő munkaerők nyerhetnek elhelyezkedést: *Budapest:* 1 textil, 1 fűszeresség, 1 cukrászati kellékek, 1 drogéria, 1 részlet-ügynök, 1 kendő és textil kereskedő, 1 kötőde-, 1 órá- és ékszerész, 1 vegyilaboratórium-tanuló, 2 kifutó, 1 felszolgáló penzióba, 3 kisasszony gyermek mellé, 2 háztartásbeli, 1 segédleány, 1 kézi leány, 1 tanuló leány női fehérmű varrodába, 1 tanuló leány divatszalonba, 1 háztartásvezető. *Videken:* 3 asztalos-, 5 bőrkereskedő, 1 cipész, 1 felsőrészkesztő-, 1 tűző-, 1 fűszer-vas-és bőrkereskedő, 3 fűszer-

és gyarmatárú, 1 pék, 1 fűszernagykereskedő, 2 fűszer- festék és rövidárú 1 rőfős- és divatárú, 1 szűcs, 3 textilkereskedő, 1 köntösárú, 1 mechanikus, 1 elektro, 1 nyomdász, 1 nyomdász-gépész, 1 rádióműszerész, 1 géplakatos, 3 üveges segéd, 1 gépész malomba, 1 nevelő és könyvelő, 1 fakereskedőgyakornok és polgári korrepetáló, 1 kisasszony gyermek mellé, 1 polg. oktató és háztartásvezető, 2 mindenes, 1 háztartásvezető, 1 cipőfelsőrész tűző, 1 leány üzletbe és háztartásba, 2 háztartásvezető külföldre. Jelentkezni lehet esténként 7—8 között a központnál (Bpest, Kazinczy-u. 27.)

— **Öz. Ullmann Sándorné halála.** Nagyváradról jelentik: Mult héten elhunyt Bécsben, hitközségünk néhai nagy-névi elnökének özvegye 54 éves korában. A megboldogult, operáció végett volt az egykori császárvárosban, a műtét azonban sajnos nem járt sikerrel. Halála a Schreiber-Freudiger családokat is gyászhaborította. Az elhunyt a testvérhuga volt a nemrég megdicsőült Schreiber Dávid boryslavi tudósna z. c. l., illetve Schreiber Sámuel budapesti hitk. alelnöknek.

— **A néhai pápai főrabbi z. c. l. emlékezete.** A pápai Tiferesz Bachurim a megdics. Gottlieb Sámuel főrabbi z. c. l. Jahzeitjének előestéjén szombat este *Pszóchim* traktátusára szijumot rendezett. A sz'üdasz miczvo folyamán felszó-laltak: Gottlieb Sándor T. B. elnök, Haberfeld Jakab főrabbi, Pressburger Mihály rabbi, Gottlieb Benő (Szarvas), kik megkapó tóraigék keretében hódoltak az oly korán elhunyt dicső emlékének. Az éneki részt Löwy Lázár főkántor és Fisch József kántor (Fehérgyarmat) látták ell, a rendezés Friebert Hugó és Hoffmann Izidor érdeme.

— **A bpesti orth. leányegyletben.** (Kertész-u. 32. II.) f. hó 6-án szombaton d. u. ¼4-kor Schlesinger Gézáé ürhölgy tart előadást.

— **A görög király és a zsidók.** II. György görög király október 26-án Athénben beszédet intézett nagyobb számú zsidó katonához, akik aznap voltak be szolgálatra. Többek között ezeket mondta: „*Ti valamennyien Görögország gyermekei vagytok. Tudjátok meg és véssétek a szívetekbe, hogy nálunk nincsenek sem faji, sem vallási különbségek. Nálunk nincs fajgyűlölet és nincs zsidógyűlölet!*” Ezután Barzilay, Athén főrabbija héberül felelt a zsidó katonáknak.

— **Vészi József visszavonulása.** A „Pester Lloyd” nagynevű főszerkesztője, aki a kongresszusú zsidó közéletben is szerepet visz, hatvanéves publicisztikai működése után, 79 éves korára tekintettel, visszavonult a lap vezetésétől. Utó-dja Ottlik György lett. — *Darányi Kálmán* miniszterelnök a-következő meleg-hangu levelet intézte *Vészi József* felső-házi taghoz, a *Pester Lloyd* nyugalomba vonult főszerkesztőjéhez: „*Tisztelt Barátom!* Arról értesültem, hogy a nagymultu Pester Lloydnak, amelynek élén negyedszázad óta állottál, főszerkesztői tisztétől megválni óhajtasz. Ez az elhatározásod nemcsak a lapot érinti érzékenyen, amely publicitásával a külföld felé is mindig az egyetemes magyar ügyet igyekezett képviselni, hanem bizonyára a hazai újságírást is. Közirói működésed, lapodnak vezetése és irányítása mindig magas színvonalat mutatott és meggyőződedet tükrözött vissza, amit a magam részéről és a m. kir. kormány nevében megbecsüléssel és elismeréssel állapított meg és köszönetet nyilvánított értékes munkásságodért. Legyen a megérdemelt nyugalombavonulás méltó jutalma az, hogy jó egészségben és erőben még sokáig láthasd e hírlapot továbbfejlődni és felvirágozni a magyar nemzeti érdekek szolgálatának hívatásában. Szívélyes üdvözléssel tisztelő hived: *Dr. Darányi Kálmán*”.

הנני מדמים איה' בליני מי חיה וספורים
מקוני ההיק איה המסו מין מרדכי
וצוקליה מנאדבורנה עיי אקש שכל מי
שיודע אזיה דברי תורה או ספור אמתי
מקובל מקוני הקדוש זייע יקה חלק בעבודת
הקדוש וישלחם אלי ואחן להם מקום בספר
לשם ולהסמרת וינור שמש למטה.
היק יצחק לייסער בדה"ע שרי"מ א מפר
Leifer Izsák, Debrecen, Csokonai-u. 40.

Stern fűzőszalon
modern és olcsó. Sip-utca 6. II. em. 1. Lift.
Telefon: 135-460.

HEIDEN JENŐ
OPTIKA—FOTÓ
Budapest, VII., Király-utca 21. szám.
Telefon: 1-381-10. Szombaton zárva.

— **R. Majse Weisz z. c. l. Makóról** írják nekünk: Hitközségünk egyik kiváló, kitűnő tagja, Weisz Mózes, aki mintegy 35 éven keresztül elnökünk volt és akire jogosan büszkék voltunk, nincs többé. Hetvenéves korában szolgált maga-hoz a Mindenható. A megdicsőült kimagasló tagja volt hitközségünknek és egész kivételes tulajdonságokkal volt megáldva. Kimondott nagy talmidchóchom lévén még beteg is fél éjszakákat virrasztott a gemóre mellett. Nagy belzi choszid volt, de azért, ha bármely Rebbe eljött városunkba, Weisz Mózes az első között volt, aki a Rebbet felkereste. Józsvüisége nem ismert határt. Mély zsidó tudása magasfokú intelligenciával párosult. Halála mindenkit mélyesen lesújtott, hitközségünk pótolhatatlan veszteséget szenvedett. A megdicsőült, aki az országos orth. képviselőseg tagja volt, szív-bemarkoló heszpedekben búcsúztatták Vorhand Mózes főrabbi, az elhunytak sógora Márkus József (Bonyhád), valamint a fiatal makói alrabbi. Mindannyian kiemelték *gadliusz batajroját*, nemes, békeszerető lényét, erényes példaképet. Nyugodjék békében. חננייה W. J.

— **Élénk érdeklődés nyilvánul meg a „Hanajszén Bajom Derech”** 60.450 tételű talmudikus lexikon iránt, melyet október 22-i számunkban méltattunk. A most megjelent I. kötet ára november hó folyamán fűzve 4, kötve 5 P, franco. *December 1-től kezdve drágább lesz.* Az összeg előre küldendő be, vagy utánvételeztetik. Uj cím: Wachsmann-Leichtag Ábrahám rabbi, Ujpest, Árpád-u. 48.

— **Másodszori rabbiválasztás a debreceni statusquoékmal.** Amint ismeretes a multkor a hitközség nagygyűlésének többsége *nemmel* szavazott a közgyűlés által ajánlott főrabbijelölre. A közgyűlés ezután dr. Weisz Pál hódmező-vásárhelyi főrabbit ajánlotta, akit a nagygyűlés a mult vasárnap nagy többséggel megválasztott.

— **Ungvárról** írják: A helybeli „Lomde Tóra” orth. ifj. egyesület, fennállásának ötödik évfordulója alkalmából *Szúkkó* traktátusára impozáns szijumot rendezett. Az ünnepély fényét emelte *Kohn József* főrabbi jelenléte, a főtisztelendő úr magasnivójú drósója keretében mély valóságossággal párosuló tóratanulásra buzdította az egyesület — főleg ipari pályán működő — ifjúságát. Ezután Grünwald Márton egyleti alelnök megkapó Tóra-igék kapcsán vázolta az egyesület fontos misszióját.

— **A vidéki Tiferesz Bachurimok** figyelmébe. A bpesti T. B. (VII., Kazinczy-u. 27.) ezúton értesíti a vidéki testvéregyesületeket, hogy részükre körleveleket küldött az illető hitközségek címére. A testvéregyesületek kéretnek a körleveleket a hitközségektől átvenni és levélcímeiket a bpesti T. B.-vel közölni.

— **Az ungvári orth. iroda** végrehajtó-és rabbibizottsága mult héten ülésezett Fried és Schönberger elnökök vezetésével. Megjelentek az ungvári, munkácsi, nagyszőlősi, szolyvai, huszti, nagybereznai és alsóverecei főrabbi. Az iroda adminisztratív ügyei után a bereznai esetet tárgyalták, mellyel vezércikkünkben foglalkozunk. — Az eset ugyanis úgy történt, hogy a bereznai hitk. volt pénztárosa, aki a főrabbi meghittje, adós maradt a hitközségnek 500 koronával és a hitközség világi bíróság útján próbálta behajtani. Erre a főrabbi megtiltotta a metszőknek a vágatást, amire a hitközségi vezetőség azonnali hatállyal megfosztotta állásától a főrabbit és a sakterokat. A főrabbi sem hagyta azonban magát, berendelte magához a sakterokat és saját reszjében, ott az udvarában vágatni kezdett, de csak a hiveinek. Mig a hitközség vezetőségéhez tartozóknak megtagadta a vágatást. Minthogy éppen szombat előtt volt, nagy láрма és siránkozás folyt a rabbi udvarában. A zsidóasszonyok és leányok könyörögtek a rabbinak, hogy engedjen nekik is vágatni, amit a rabbi jó gabbellapért meg is engedett. Amde a hitközség sem nézte tétlenül a dolgot, csendőrköt hozatott, akik betiltották az „illegális” vágatást és eljárást indítottak a sakterok és a rabbi ellen. Két napi láрма, zaj, szitkok és kölcsönös ócsárlások, valamint miután a pénztáros lefizette a kérdéses 500 koronát, megtörtént a kölcsönös kibékülés... amig újból nem robban ki valamilyen újabb vizsály.

— **Eperjesről** jelentik: Hitközségünk nagy veszteségét jelenti néhai elnökünknek dr. Neuwirth Zsigmondnak 63 éves korában hirtelen bekövetkezett halála. A megdicsőült, aki vallásos és talmudtudó ember volt, a *keletiszlovákiai orthodoxia egyik legprominensebb személyiségei közé tartozott.* Óriási közönség vett részt a temetésén, ott voltak a hatóságok képviselői is. Szem nem maradt szárazon, amidőn a hitközség agg dájonja *Neuwirth rabbi* búcsúztatta egyetlen fiát. Ezután beszéltek még, többek között: Jungreis rabbi, dr. Duchon polgármester (a város nevében), Feldbrandt lukói főrabbi, Ortner a szefard-egyesület nevében.

— **Köszönetnyilvánítás.** Az Orth. Zsidó Nők Gyorssegélyakciója t. vezetőségének, Budapest. Ezúton fejezzük ki őszinte hálánkat és köszönetünket, a megboldogult anyánk emlékezetére rendezett évforduló-ünnepségért.

Geczovits Testvérek.

— **Marannoszok zsinagóga felavatása** Portugáliában. Liszabonból táviratozzák: Chanukára felavatják *Oportóban* az ottani zsidóságához megtért marannosz-hitközségnek *Sir Elie Kadoorie* által alapított templomát. A zsinagóga teljesen granitból, gót stílusban épült.

— **A Miskolc melletti Ónod** község a Kormányzó ur jelenlétében avatta fel október 24-én a hósi halált halt fiainak emlékkövét és országzászlaját. A többi felekezet papjai sorában Donath Fülöp kerületi főrabbi áldotta meg nagyszabású beszéd keretében a két emlékművet.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)

Mermelstein Lili és Klein Jenő Mukács (Mukacevo) jegyesek.

Neményi Lia Szemere és Blan Ernő Miskolc-Eger jegyesek.

Pollák Eszter és Hartmann Miklós Budapest jegyesek. (M. k. é. h.)

Silberstein Sárika Karádon házasságot kötött *Kesztenbaum Somával* Bpest.

Weinberger Eta Nyiregyháza, Rézműves Dávid Vaja-Pestszenterzsébet jegyesek. (M. k. é. h.)

Katz Lea az erdődi főrabbi leánya és *Lichtenstein J. M.* rabbijelölt, a lechnitzi főrabbi fia jegyesek.

Czeisler Margitka Alsóbrány és *Weimann Bertalan* Bodrogkeresztúr házasságot kötöttek. (A bodrogkeresztúri T. B. szívélyes mazeltovt kíván.)

Schreiber Lili a hajdusámsóni főrabbi z. c. l. leánya és *Ullmann Áron* a besztercei főrabbi z. c. l. fia, Kiszlév 6-án szerdán tartják esküvőjüket Debrecenben (Klein vendéglo, Piac-u. 64. M.k.é.h.).

Jäger M. J.-nek, egyesületünk érdemes tagjának eljegyzéséhez szívélyesen gratulálunk. „*Lomde Tóra*”, *Uzhorod*.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegbízhatóbb vétel és eladási forrása **GESTETNER IMRE**, Ujpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2—945—60. Ékszerterveződetag.

x **Pollák Sarolta** kozmetikus, Bpest, Andrássy-út 32. Szépségápolás. Vélgéges villanyos szőrtelenítés. Szemölcsirtás. Quarz. „*Miracle*” szépségápoló szerkezeti házi ápolásának bemutatása, díjtalan. Vidékre utasítással. *Miracle* szőrtelenítő szer hatása bámulatos! (Prospektus.)

— **BEKÜLDÖTT HIREK.** A IX. Tompa-utcai orth. templomegyesület szombat este fehér asztal mellett ünnepelte Krémer Gyula előjárót, aki mint szimchasz tajrói chaszán mafitr százerterteles melave malkót adott. Szívezző szavakban esztelték Welcz Izrael és Wollner B., a templom rabbijai, az ünnepeltnek mély vallásos életét, jótékonyssággal párosult szociális tevékenységét. Majd Krémer apósa Weisz I. pozsonyi előkelő hitközségi tag és dr. Groszmann Frigyes budapesti ügyvéd köszöntötték fel választékos szavakkal, végül Kepes Sándor templomegyesületi elnök üdvözölte szívélyesen az ünnepeltet és nejét. — A Chinuch Neórim egylet (VII., Kertész-u. 37.) templomában Herschkovits József rabbi minden szombat d. e. 11—12 között drósót tart. Utána mincha-ima. — Kisvárdán szép bris miló ünnepség folyt le mult hét szerdán *Wieder Herman* kántormesternél. (Mazl tov!)

A karsuság titka
EHRENTÁLNÉ (Geczovits Renée)
fűzőszalon, Dohány-u. 39.
Telefon: 140—264.

Egyéni frizurákat legszébben és legolcsóbban készli, javítást, ondolálást olcsón vállal!
Weinstock Rózi parókakészítő
Sátorajjauhely, Rákóczi-u. 26.

SIRKÖVEK ADLERJ.
SIRKÓRAKTÁRÁBAN
Bpest, Károly-körút 7. (Rombach-utca 4) Tel-hívó: 141-537

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálások, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII. CSÁNYI UCCA 12
(Királyucca sarok)
Telefon: 1-310-79

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Állás-
keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb
hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre
küldendő be; lehet 10 filléres levélb-
lyegekben is.

A kapuvári aut. orth. izr. hitközség
korábban közzétett pályázatának kieg-
szítése céljából közhírré teszi, hogy a
hirdetett anyakönyvvezető főrabbi-állás
betöltésére a pályázatok legkésőbb no-
vember hó 18-ig az Elnökség címére
adandók be. Ezen határidőn túl beérkező
pályázatok nem fognak figyelembe vé-
tetni.

A kántorjánosi orth. izr. hitközség
keres azonnalra *sajchet-übadjekot, jóré
somájim merabbim*. Utiköltséget csak a
megválasztottnak térítünk meg. Pályázók
írjanak: Főrabbihoz, Kántorjánosi.

A miskolci misnájosz- és Talmudtóra-
egylet (Arany János-u. 108.) egy *ge-
móre-tajszefesz melamed-állásra*, pá-
lyázatot hirdet. Javadalmazás megegye-
zés szerint. Az állás *Rajs-chajdes Ijor-*
kor töltendő be.

Fiu és leányka téli kabátok

a legnagyobb választékban

Székely Jenő

IV., PETŐFI SÁNDOR UTCA 9.

GABELLAJEGYEK kiváló, pontos,
megbízható, fűzet- és sorszámozással,
14-féle színű papíron, százlapos töm-
bökbe fűzve; HÉBER ESKÜVŐI
MEGHÍVÓK, úgyszintén bármiféle
magyar, német vagy héber nyomtat-
ványok izléses kivitelben, a legol-
csóbb árban készülnek; SCHWARCZ
LIPÓT KÖNYVNYOMDÁJÁBAN,
KUNSZENTMIKLÓSON.
Mintákkal és árajánlattal készséggel
szolgálok.

Katzer Árpád szücsmester

bunda-, róka- és szőrmeáruai ellsmerten jutányosak

BUDAPEST, VI., NAGYMEZŐ UTCA 23. TELEFON: 112-034

Orth. kóser sajt, vaj, idej juhturó

Özv. PAPPER DEZSŐ-né

Bpest, VII., Dob-u. 19. Tel.: 1-345-30.
Nagyban Kicsinyben

Apró hirdetések

FELVESZÉK azonnalra, megbízható,
ügyes fiatal rőfös- és divatáru segé-
det. Ajánlkozók eddigi működésüket és
igényüket közölik. Perlstein Henrik,
Szerencs.

BENŐSÜLNÉ elsőrendű orth. családból
való, bármely üzlethez értő, kitűnő
irodai munkaeerő. Hirneves jesivák
tanítványa, fess, magas, jó megjelenés,
intelligens. „26 éves” jelige.

SZFÓRIM nyomását olesón vállalja:
Merkantil-nyomda, Debrecen, Hatvan
ucca 28.

ORTH. ELLÁTÁST keresek a Deák
Ferenc-ucca közelében. „Pontosan fi-
zető fiatalember” jelige.

KERESÜNK azonnalra, megbízható
orth. szakácsnőt. Fizetés megegyezés
szerint. Jesiva-menza, Paks.

VALLÁSOS, gyermekszerető, jócsalád-
ból való perfekt német leány ajánlko-
zik délutánra gyermekekhez. Címe:
Kolman Márknénál, Bpest, Visegrádi-
ucca 10. fsz. 5.

JÓMEGJELENÉSÜ bpesti ügyes orth.
leány felvétetik. Rebenwurzl, Károly-
köruti üzletház.

Jelígés levelek továbbításához 20
filléres bélyeg mellékelendő.

VIDÉKI fűszerangrúzet, detailban
is járatos ügyes segédet keres. Aján-
latok „Szombattartó” jeligére kéretnek.
PERFEKT jólfűző szakácsnő-házevezető-
nőt orth. konyhához azonnalra keresek.
Részletes ajánlatok: *Grünwald Jenő*,
Békéscsaba címre küldendők.

HÁZVEZETŐNŐNEK ajánlkozok ma-
gányoshoz, vagy kisebb orth. család-
hoz, 65 éves vallásos nő, jó bizonyít-
vánnyal, lakás és ellátás ellenében.
Cim: Wertheimer Jakabné, Bpest,
Csengery-ucca 86. I. 18.

PÉKSÉGBE vidékre, 14-16 éves vallásos
fiú tanulónak felvétetik. Cim válasz-
lappal.

ERŐS fizikumú 18—20 éves fiatalember
20 P kezdőfizetéssel felvétetik má-
zsalónak. Malomban volt, előnyben.
Sajátkezüleg irt ajánlat, vagy szemé-
lyes megjelenés szükséges. Grünfeld
Jenő malmos, Hajduböszörmény.

NŐI kalapszakmában önálló iparral
rendelkező leányt keresek társulásra.
Fehérneművarrást értők előnyben. Cim
válaszlappal a kiadóban.

DRÓSEKAT németül ünnepélyes alkal-
makra (*barmiczwó, chaszene*, próba és
székfoglaló stb.) 5.50 P előzetes bekl-
dése elenében, *psettlüt külön díjazás-
sal*, diszkréciónal szállít: *Braun*
Izrael rabbi, Bp., Szövetség-utca 43.

KÖNYV-papírszakmában jártas nőtlen
szombattartó fiatalember kis tőkével
betársulhat. „Biztos megélhetés” jelige.
JÓMEGJELENÉSÜ 26 éves ben-tajre
intelligens fiatalember, üzleti gyakor-
lattal, benősülne jobb orth. családba.
„Gade jofe” jelige.

KERESEK perfekt orth. szakácsnőt
azonnali belépésre. Kohn I. Herman,
VI., Király-ucca 9.

60 ÉVES gyermektelen özvegyember
vagyok, a Dunántúl egyik legnagyobb
városában jólbevezetett textilügynök-
ségem van. Rendelkezem kb. 30.000 P
vagyonnal, tehermentes bérház, stb.
Házasság céljából megismerkednék
45—50 év körüli szigoruan vallásos
gyermektelen özvegyel, vagy idősebb
leánnyal, akinek 10—12.000 P ho-
zománya van. Cimem válaszlappal.

Debreceni statusquo-ante izraelita anyahitközség.

ÉRTESETÉS ÉS MEGHÍVÓ.

A debreceni statusquoante izraelita
anyahitközség *dr. Weisz Pál* hód-
mezővásárhelyi főrabbi urat választotta
meg anyakönyvvezető főrabbi-já-
vá és e hó 14-én, vasárnap délután 3
órákor a Deák Ferenc uccai tem-
plomban lesz a beiktatási ünnepélye.
Erre az ünnepségre ezuton hívjuk
meg a hazai testvérhitközségeket és
kérjük, hogy amennyiben magukat
képviseletelni óhajtnák, sziveskedjenek
ezt a hitközség hivatalával (Debrecen,
József kir. hg. u. 26) f. é. november
hó 9-ig bezáróan közölni. A rendelke-
zésre álló férőhelyre és a jelentkezők
nagy számára való figyelemmel az
egy-egy hitközségek küldöttjei részére,
jelentkezésük esetén, hitközségenként
két helyet tartunk fenn. Az avatási
ünnep után csakis a vidéki küldöttsé-
gek járulnak a főrabbi elé üdvözle-
teikkel. Akik tehát ebben részt kér-
nek, sziveskedjenek ugyancsak e hó
9-ig bezáróan jelentkezni. Este az
Arany Bika különtermében társasva-
csora lesz, melyre a hitközségek meg-
jelent küldöttjei hivatalosak lesznek.

Debrecen, 1937. november hó 1.

A Rendező Bizottság.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-95.

אללנע מיינע יידישע צייטונג

כה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

HAJNALI RAZZIA BUDAPESTEN

Irta: DR. REINER IMRE, az Orthodox Központi Iroda jogtanácsosa

Tehát Budapest zsidónegyede sem ke-
rülhet el sorsát. E napokban ennek la-
kói is végigszenvedtek egy rajtaütésze-
rű izgalmas hajnali razzitát. A vidék már
jól ismeri az ilyen tömegigazolást.
Emlékszünk a szerencsi zsinagóga beke-
rítésére, a kisvárdai chéderyerekke-
tömeges előállítására, a pápai zsidónegyed
elzárására, Abauj, Zemplén, Szatmár,
Szabolcs, Bihar, Borsod vármegyék és a
dunántúli végek nagy razziaira és ezek-
nek során az ottani zsidó lakosság kel-
lemetlen óráira. Ezek a nagy apparátus-
sal megrendezett razziaik tulajdonképpen
mindig komoly eredmény nélkül végző-
tek. Nemcsak galiciánerek tömegét nem
sikerült felhajtani, hanem olyan jámbor
tudatlan vidéki zsidó is kevés akadt, aki
az optálás körüli szabályok nemismerése
miatt veszítette el régi magyar honossá-
gát. A galiciánerek tömegei egyszerűen
nem léteznek. Egyéb külhonos zsidók is
csak kevesen és ezek közül is csak olya-
nok, akik elcsatolt területekről származván,
évtizedek óta laknak itt és tájékozatlan-
ságukban nem is álmódják, hogy magyar
állampolgárságukat elvesztették.

Nekem már két évvel ezelőtt bevallotta
az erre — hivatali állásánál fogva —
legilletékesebb személy, hogy Galiciából
még a beszivárgás is teljesen megszűnt,
nemhogy ilyen invázióról lehetne szó. Ezt
mi, akik itt Központi Irodánkban hitfe-
leink életkörülményeiről meglehetősen tá-
jékozottsággal bírunk: már régóta tud-
juk. Galíciai veszedelem tehát nincs és
nem is fenyeget. Az elcsatolt területek-
ről való komoly beszivárgás veszedelme:
ugyancsak mese. Olyan zsidót, aki soha-
sem volt magyar állampolgár, már ré-
gen nem honosítanak. De néhány év óta
már az is csak nagyrítván esik meg,
hogy visszahonosítás útján nyerhesse uj-
ból vissza előbbi magyar állampolgársá-
gát egy zsidó vallású személy. Hiszen e
napokban hallhattunk egy parlamenti
interpelláció során, hogy *Fried József*

zsidóvallású volt huszárörmeester, haza-
fias érdemei dacára, se nagyon számít-
son *visszahonosítási* kérelme kedvező el-
intézésére.

Tény tehát, hogy nincs új galíciai be-
vándorlás és nincs számottevő utódál-
lambeli zsidó belopódzás sem.

De tény az is, hogy egy idő óta anti-
szemita részről a zsidó bevándorlás ve-
szedelmeivel izgatnak. Az izgatók fantá-
ziája tizezer kaftános pajesz galiciáit
vetít Budapest uccáira, holott, ha az
összes magyar kaftánosokat is hozzászá-
mítanák, akkor se tudnának még két tu-
catot se összeszedni belőlük. Tudjuk
azonban nagyon jól, hogy sokszor nem a
valóság a fontos, hanem a *bedlítás*. Nem
az igazságot nézik, hanem a látszatot. A
hiresztelést. Ezzel a valótlan nyugtala-
nító siránkozással egy új gyűlölet-hullá-
mot sikerült felkorbácsolni a zsidóság el-
len. *Galiciáink! Idegenek!* Most ez az új
jelszó, amellyel ellenségeink izzásban
tartják a zsidógyűlölet parazsát. Fájdal-
om: ez a hangos, türelmetlen, szünetnél-
küli kiabálás a legfelsőbb hatóságoknál
is hitelre talált, úgy hogy csak az imént
állított fel a belügyminisztérium új ide-
genellenőrző kirendeltségeket a zsidó-
ság által legsűrűbben lakott északkeleti
perifériákon: Nyíregyházán, Miskolcon
és Sátoraljaújhelyen. Nyilvánvaló, hogy
ez az új hangulat váltotta ki a budapes-
ti razzitát is. A munka alapos volt. Az
egész zsidónegyedet olyan váratlanul,
oly tökéletesen és olyan időpontban szál-
lotta meg nyolcszáz rendőr és detektiv,
hogy ebből a rendőrgyűrűből egy lélek
se menekülhetett. 12.000 embert vertek
fel hajnali álmából és csak a teljesen
megnyugtató családfeji igazolás biztosít-
totta azt az állampolgári jogot, hogy az
igazolt nyugodtan alhasson tovább.
Egyébként gyorsan öltözni kellett és
sokszor családostól be kellett szállni a
kapu előtt várakozó és sűrű fuvart vég-
ző rabszállító kocsiába.

Központi Irodánkba vasárnap már a
kora délelőtti órákban tömegesen jöttek
a telefoni és személyes bejelentések a
kétségbeesett hozzátartozóktól, a haj-
nali előállítások s őrizetbevételek miatt.
Sietve mentünk ki a toloncházba, hogy
egyrészt azoknak legyünk segítségére,
akik tőlünk kértek segítséget, másrészt,
hogy szószólói legyünk valamennyi
olyan hittestvérünknek, akiket indoko-
latlanul állítottak elő. Felkerestük *Pász-
tós* miniszteri osztálytanácsost, az ide-
genellenőrző hivatal jelenlegi vezetőjét,
aki a nagyszabású razzia irányítója volt.
Ott állt és intézkedett a toloncházi fog-
ház nagy előcsarnokában, amikor belép-
tünk hozzá. Maga is gyűrött, fáradt, sá-
padt volt.

— *Hajnali két óra óta vagyok talpon*
— mondotta.

Képzeltető, hogy milyen gyűrötten, fá-
radtan és sápadtan állottak körülötte a
detektiv- és rendőrgyűrűben a legde-
sebb álmukból kiemelt szegény delikven-
sek.

Megmondottuk, hogy milyen óriási
nyugtalanosság és izgalom uralkodik a zsi-
dóvárosban. Felemlítettük
azokat a hozzánk eljuttatott sérelmeket,
hogy: igen sok esetben a magyar állam
polgárságot valószínűsítő okmányokat
sem találtak elegendőnek az előállítás
mellőzésére. Kiméletes, méltányos elbá-
nást kértünk.

Azt a választ kaptuk, hogy nyugtas-
suk meg hitfeleinket. Ő maga személye-
sen vizsgál felül minden egyes esetet és
azonnal elbocsájt mindenkit, aki magyar
állampolgárságot, huzamosabb helybenla-
kást, vagy egyébkénti megbízhatóságot
fog igazolni, vagy valószínűsíteni. Kéré-
sünkre megengedte, hogy kóser kosztot
vihessenek be az erre reflektálóknak. Ez
az orthodox Népasztal útján meg is tör-
tént.

Az igazolás valóban enyhén folyt le,
amiről aznapi többszöri toloncházi meg-